

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Ślesin na lata 2019-2024

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Charakterystyka Gminy Ślesin	6
1.1. Ogólne informacje o gminie	6
1.2. Procesy demograficzne	6
1.3. Lokalny rynek pracy	8
1.4. Budżet gminy	10
1.5. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa	11
2. Dostępność usług społecznych w Gminie Ślesin	11
2.1. Oświata i wychowanie	11
2.2. Kultura	13
2.3. Opieka zdrowotna	13
2.4. Pomoc społeczna	14
2.5. Bezpieczeństwo publiczne	15
3. Aktywność społeczna mieszkańców Gminy Ślesin	16
3.1. Organizacje pozarządowe i aktywność lokalnych społeczności	16
3.2. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi	16
4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej	17
4.1. Główne problemy społeczne w ujęciu pomocy społecznej	17
4.2. Bezrobocie	19
4.3. Uzależnienia	22
4.4. Przemoc w rodzinie	23
4.5. Potrzeby i problemy społeczne	25
4.6. Wyzwania lokalnej polityki społecznej w świetle wniosków z diagnozy	27
5. Podstawowe założenia realizacyjne strategii	29
6. Strategiczna wizja zmian	31
Priorytet I. Wspieranie aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców	32
Priorytet II. Zapobieganie ubóstwu, problemom mieszkaniowym i bezdomności	34
Priorytet III. Wspomaganie rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji	35
Priorytet IV. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży	36
Priorytet V. Kreowanie warunków dla aktywności i rozwoju seniorów	38
Priorytet VI. Zmniejszanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz chorujących	39
Priorytet VII. Wsparcie mieszkańców w wychodzeniu z uzależnienia	40
Priorytet VIII. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych	41
7. Zarządzanie realizacją strategii	42

7.1. Podstawowe założenia organizacyjne	42
7.2. Zadania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie koordynacji Strategii.....	44
7.3. Zasady współpracy przy wdrażaniu strategii	44
7.4. Monitoring strategii	45
Metody i narzędzia monitoringowe	45
7.5. Ramy finansowe.....	46
Wykaz najważniejszych skrótów	48

Wprowadzenie

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych (GSRPS) stanowi wyraz lokalnej polityki społecznej. W szerokim znaczeniu jest to działalność zmierzająca do poprawiania standardów życia nie tylko grup marginalizowanych z uwagi na doświadczane problemy i bariery, ale wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej. Tak rozumiana polityka społeczna obejmuje zagadnienia z dziedziny zatrudnienia, edukacji, kultury, wypoczynku, ochrony zdrowia czy zabezpieczenia potrzeb materialnych i mieszkaniowych.

Kluczowe znaczenie w programowaniu gminnej polityki społecznej mają regulacje prawne oraz dokumenty strategiczne i programowe przyjmowane na szczeblu międzynarodowym (przede wszystkim UE), krajowym i regionalnym. Definiują one ramy formalno-prawne dla działania władz samorządowych, wskazując jednocześnie priorytetowe obszary interwencji publicznej.

GSRPS opracowywana jest na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, która wymienia jednocześnie elementy składowe tego dokumentu takie jak: diagnoza sytuacji społecznej, prognoza zmian w okresie objętym strategią, a także określenie celów strategicznych, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji i ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań. Ponadto, w świetle ww. ustawy, GSRPS powinna w szczególności sposób uwzględniać programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a także inne, mające na celu integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności ustawę z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*; ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*; ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii*; ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*; ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*; ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*; ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego*; ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*; ustawę z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*; ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*; ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. *o dodatkach mieszkaniowych*; ustawę z dnia 7 września 2007 r. *o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* i inne.

Szczególne znaczenie w zakresie przeciwdziałania i walki z wykluczeniem społecznym, z uwagi na ich implementację w polskich przepisach i dokumentach strategicznych, mają rozwiązania przyjmowane przez organy Unii Europejskiej, w tym m.in. *Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, opublikowana przez Komisję Europejską w 2010 roku. W świetle założeń tego dokumentu, szczególnie ważna okazuje się współpraca państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów przyrodniczych.

GSRPS powinna uwzględniać również postulaty *Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*, przyjętej przez Radę Ministrów

25 września 2012 roku. W świetle jej założeń rozwój kapitału społecznego stanowi jedno z kluczowych wyzwań Polski i służy zwiększeniu skali i trwałości zaangażowania oraz współpracy obywatelskiej, będąc jednocześnie jednym z głównych czynników decydujących o rozwoju i konkurencyjności kraju, poszczególnych regionów oraz środowisk lokalnych. Jednym z kluczowych dokumentów programowych dotyczących rozwiązywania problemów społecznych jest *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*. Określono w nim, że walka z ubóstwem i wykluczeniem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnieniu oraz na nowoczesnej i skutecznej ochronie socjalnej. Interwencja innowacyjnej ochrony socjalnej musi być połączona z szerokim zestawem polityk społecznych, łącznie z ukierunkowaną edukacją, pomocą społeczną, mieszkalnictwem, zdrowiem, godzeniem życia prywatnego i zawodowego oraz polityk rodzinnych.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej gminy oraz założeń programowych (wdrożeniowych). Część diagnostyczna obejmuje podstawowe zagadnienia dotyczące funkcjonowania gminy, procesów demograficznych, rynku pracy, problemów społecznych, a także dostępności usług społecznych i aktywności mieszkańców. Została opracowana w oparciu o dane, których najbogatsze źródło stanowił Główny Urząd Statystyczny, w szczególności, a także różne publikacje GUS, zarówno krajowe jak i regionalne udostępniane przez Urząd Statystyczny. Wykorzystano również dane i sprawozdania MGOPS, PUP, policji, straży pożarnej, MGOK i innych instytucji. Kluczowe znaczenie miała Ocena Zasobów Pomocy Społecznej opracowywana w latach 2016-2018 przez MGOPS w Ślesinie. Zasadniczo analiza została przeprowadzona dla przedziału czasowego 2016-2018, z zastrzeżeniem, iż przyjęto zasadę wykorzystywania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu. W przypadku niektórych obszarów diagnozy przyjęto dłuższy okres analizy, aby uwypuklić zachodzące procesy.

Część wdrożeniowa strategii zawiera natomiast wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, następnie zaś wskazówki, jak skutecznie zarządzać realizacją strategii.

1. Charakterystyka Gminy Ślesin

1.1. Ogólne informacje o gminie

Gmina Ślesin jest położona w środkowej części powiatu konińskiego, a zarazem na wschodnich krańcach województwa. Powierzchnia gminy obejmuje obszar 146 km² i jest zamieszkiwany przez 13.953 ludności z czego 3.130 osób zamieszkuje w mieście, a na wsi 10.823 (stan na 31.12.2019r). Pod względem powierzchni Ślesin zajmuje 46 miejsce wśród 89 gmin miejsko-wiejskich w województwie i 2 miejsce wśród 14 gmin w powiecie; pod względem liczby ludności zajmuje odpowiednio miejsce 38-me i 1-wsze. Gmina ma charakter miejsko-wiejski, której sieć osadniczą tworzą miasto i 51 miejscowości wiejskich. Obszar wiejski jest podzielony administracyjnie na 26 sołectw, miasto na 3 samorządy mieszkańców. Siedziba lokalnych władz znajduje się w miejscowości Ślesin przy ważnej komunikacyjnie drodze krajowej nr 25, w odległości 20 km od Konina. Gmina od zachodu graniczy z gminami Kleczew i Kazimierz Biskupi, od północnego zachodu z gminą Wilczyn, od północy gminą Skulsk, od północnego wschodu z gminą Wierzbinek, od południowego wschodu z gminą Kramsk, od południa przylega do miasta Konin.

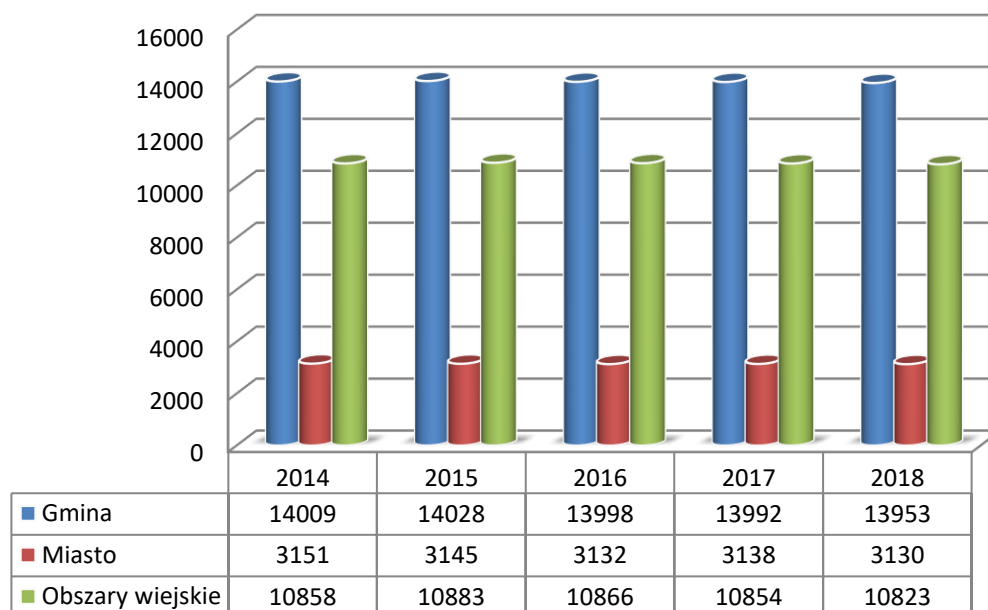
Teren gminy jest urozmaicony, równinny z niewielkimi wzniesieniami (różnica wysokości-ponad 25 m) i z polodowcową rynną jezior. Gmina Ślesin odznacza się dobrymi warunkami glebowymi, powstałymi na bazie piasków i glin zwałowych. W strukturze gruntów istnieje przewaga gruntów ornych(gdzie 61% to grunty klas II-IV), przy małej ilości użytków zielonych. Użytki rolne zajmują areał 8,193 tys. Ha, co stanowi 59,3% ogólnej powierzchni gminy. Pozostałe grunty to: jeziora i wody otwarte 898 ha – 6,5%, tereny zabudowane 368 ha – 2,7%, tereny pogórnice 321 ha, - 2,3% Gmina należy do najbardziej zalesionych gmin w powiecie(23,4% powierzchni gminy). Lasy odznaczają się dużym zróżnicowaniem typów siedliskowych oraz urozmaiconym i często starym drzewostanem.

Zasoby wodne to głównie ciąg jezior ślesińsko-pątnowskich, gdyż sieć rzeczna gminy jest uboga. Do największych jezior należą: Mikorzyńsko-Wąsowskie, Ślesińskie i Licheńskie. Jeziora ślesińskie użytkowane są w celach rekreacyjno-turystycznych oraz rybacko-połowowych. Wzajemne przenikanie się dużych powierzchni wodnych i leśnych, przy zróżnicowanej rzeźbie terenu, wybitnie podnosi walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy. W Gminie Ślesin istnieją korzystne warunki dla rozwoju turystyki, agroturystyki i działalności pozarolniczej.

1.2. Procesy demograficzne

Kierunek zachodzących obecnie procesów ludnościowych stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnego świata. Zmiany demograficzne przekładają się bowiem na priorytety gospodarcze państw oraz na konkurencyjność ich gospodarek. Uwarunkowania demograficzne w decydujący sposób determinują rozwiązania społeczne. Dzięki takim danym możemy z dość dużym prawdopodobieństwem przewidzieć jak będzie się kształtować sytuacja społeczna. Analiza liczby ludności faktycznie zamieszkałej na terenie Gminy Ślesin w latach 2014-2018 wskazuje na jej tendencję malejącą. Podczas gdy w 2014 roku gminę zamieszkiwało 14 009 osób, w 2018 roku ich liczba zmalała do 13 953, a więc o 56 osób mniej. Odnotowany spadek jest bardzo mało znaczący.

Wykres 1. Ludność Gminy Ślesin w latach 2014-2018 (stan na koniec grudnia)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 1. liczba mieszkańców wg wieku i płci

Liczba mieszkańców ogółem 2018	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	K	M	K	M	K	M
13953	1333	1445	4168	4610	1576	821

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Ślesin

Tabela 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku w Gminie Ślesin w latach 2016-2018 (w%)

Wiek	2016	2017	2018
przedprodukcyjny	18,23	18,12	19,90
produkcyjny	64,33	63,73	62,91
poprodukcyjny	17,46	18,15	17,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Ślesin

Tabela 3. Tendencje demograficzne na terenie Gminy Ślesin w latach 2014-2018

Lata	Stan ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2014	14009	127	111	16
2015	14028	138	130	8
2016	13998	136	126	10
2017	13992	127	124	3
2018	13953	152	125	27

Źródło: dane statystyczne Urzędu Miasta i Gminy Ślesin

1.3. Lokalny rynek pracy

W literaturze przedmiotu nie ma jednoznacznej definicji lokalnego rynku pracy – w różnych podejściach akcentuje się m.in. kwestię dojazdów do pracy, których czas nie stanowi bariery zatrudnienia; funkcjonowanie w jego ramach firm, które są uważane przez mieszkańców za potencjalne miejsce pracy oraz duże nasilenie codziennych dojazdów do pracy. Najogólniej można przyjąć, iż lokalny rynek pracy to zintegrowany ekonomicznie obszar geograficzny, w ramach którego ludność go zamieszkująca może podjąć zatrudnienie bądź je zmienić, nie zmieniając miejsca zamieszkania.

Kondycja lokalnego rynku pracy wywiera istotny wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną gminy. Wyraża się ona przede wszystkim w potencjale zatrudnieniowym dominujących form działalności gospodarczej, strukturze podmiotów gospodarki narodowej oraz skali zatrudnienia i bezrobocia w gminie.

W grudniu 2017 roku w rejestrze REGON figurowało 1 262 podmiotów gospodarki narodowej z terenu Gminy Ślesin. Zdecydowanie największa część podmiotów funkcjonuje w sektorze budowlanym 275 podmioty, w dalszej kolejności należy wskazać sektor przemysłowy 139 podmiotów i sektor rolniczy 25 podmiotów. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Ślesin najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27.5%) oraz budownictwo (24.0%).

W porównaniu z innymi gminami powiatu konińskiego, nasycenie podmiotami gospodarki narodowej w Gminie Ślesin jest dość znaczące. W 2017 roku na 10 tysięcy mieszkańców przypadało 902 podmiotów, co dawało gminie 2 pozycję wśród wszystkich gmin w powiecie. Z punktu widzenia sytuacji ekonomiczno-społecznej gminy, strategiczne znaczenie mają przedsiębiorstwa generujące stałe miejsca pracy i zapewniające zatrudnienie wielu mieszkańcom. Miejsca pracy mogą być również generowane w rolnictwie oraz turystyce.

Gmina Ślesin charakteryzuje się znacznie rozdrobnioną strukturą agrarną. Grupa gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha użytków rolnych stanowi aż 74,6%, a gospodarstw powyżej 10 ha użytków rolnych stanowią tylko 9,96%. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 6,16 ha.

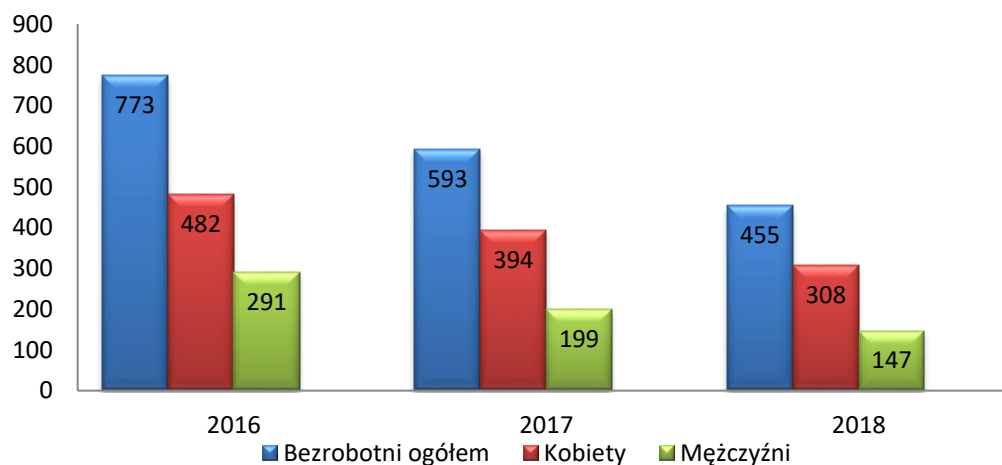
Nowoczesne rolnictwo opiera się jednak w dużej mierze na wydajnych maszynach oraz nowatorskich sposobach uprawy roślin czy hodowli, w znacznie mniejszym stopniu niż kiedyś

wymagających siły ludzkich rąk. Oznacza to m.in., że rolnictwo nie ma potencjału do tworzenia wielu stałych, całorocznych miejsc pracy.

Podobnie jest z turystyką. Zatrudnienie w niej ma najczęściej sezonowy charakter i jest w dużej mierze uzależnione od czasu trwania pór roku oraz pogody. Według danych GUS z 2017 roku w gminie Ślesin znajdowało się 5 hoteli / pensjonatów. Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów: inne obiekty hotelowe: 5 (całoroczne: 4) domy wycieczkowe: 1 ośrodki wczasowe: 3 (całoroczne: 0) ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe: 1 hostele: 1 zespoły domków turystycznych: 1 pola biwakowe: 1 (całoroczne: 0) pokoje gościnne: 7 (całoroczne: 2) kwatery agroturystyczne: 3 pozostałe obiekty niesklasyfikowane: 3 (całoroczne: 1). Warto jednak zaznaczyć, że dane GUS nie obejmują kwater prywatnych i gospodarstw agroturystycznych, które dysponują mniejszą niż 10 liczbą miejsc noclegowych, wobec czego całkowite scharakteryzowanie tego typu działalności mieszkańców gminy nie jest możliwe.

Bezrobocie na terenie Gminy Ślesin w latach 2016-2018 utrzymywało się na poziomie ok. 600 osób, bez możliwości wskazania jednoznacznej tendencji zmian. Największą liczbę zarejestrowanych bezrobotnych (773 osoby) odnotowano w 2016 roku, natomiast najmniejszą w ostatnim roku analizy. W grudniu 2018 roku liczba bezrobotnych wyniosła 455 osób, czyli o 318 osób mniej niż w 2016 roku. Wśród osób bezrobotnych z Gminy Ślesin przeważają kobiety – w 2018 roku w liczbie 308 stanowiły 67,7% wszystkich bezrobotnych.

Wykres 2. Bezrobotni z terenu Gminy Ślesin w latach 2016-2018 (stan na koniec grudnia)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Konin

Analizując kondycję rynku pracy przez pryzmat liczby pracujących i bezrobotnych należy pamiętać, że dane statystyczne mogą nie obrazować rzeczywistej sytuacji. W przypadku osób pracujących wskazane dane nie obejmują bowiem podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, a także duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji. Natomiast analiza skali bezrobocia wymaga uwzględnienia faktu, że z jednej strony niektóre osoby bezrobotne rejestrują się w urzędzie pracy po to, aby uzyskać ubezpieczenie zdrowotne lub zasiłek, a w rzeczywistości pracują w tzw. szarej strefie,

a z drugiej – istnieje jeszcze kategoria osób niepracujących, chcących podjąć zatrudnienie lub nie, ale z różnych powodów nie zarejestrowanych w PUP.

W okresie 25 lat od zmiany ustrojowej w Polsce nastąpiły silne przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe, które dotknęły również obszary wiejskie. Jednakże proces ten przyniósł ze sobą zarówno pozytywne jak i negatywne skutki. Te pierwsze wiążą się ze wzrostem poziomu wykształcenia mieszkańców, intensywnym rozwojem pozarolniczej działalności gospodarczej, rozbudową systemów infrastruktury technicznej czy wzrostem aktywności społeczności lokalnej. Z kolei te drugie łączą się między innymi z nasilonym procesem odpływu migracyjnego młodych osób, spadkiem dochodów uzyskiwanych z produkcji rolniczej czy społecznymi i ekonomicznymi konsekwencjami zjawiska bezrobocia.

1.4. Budżet gminy

Zamożność gminy, a więc przede wszystkim stan i struktura jej finansów, to jeden z czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Dochody gminy składają się z dochodów własnych oraz środków wynikających z różnego rodzaju subwencji i dofinansowań ze źródeł zewnętrznych. Ta druga część wynika głównie z zadań dofinansowywanych z budżetu państwa. Z budżetu gminy mogą być bowiem finansowane inwestycje w infrastrukturę techniczną, społeczną i mieszkaniową, a także zaspokajane różnorodne potrzeby mieszkańców, np. edukacyjne, zdrowotne, kulturalne czy sportowo- rekreacyjne. Z drugiej jednak strony środki budżetu gminy muszą być przeznaczane także na wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji. Im więcej jest takich osób i im większej pomocy wymagają, tym większe środki gmina musi przeznaczać na pomoc społeczną.

W tabeli nr 4 przedstawiono wydatki na zadania realizowane przez Ośrodek.

Tabela 4 . Struktura wydatków MGOPS 2016-2018

ROK	Wydatki ogółem	Budżet gminy	Budżet państwa
2016	15 678 759	1 993 584	13 685 175
2017	18 668 323	2 138 319	16 530 003
2018	18 874 723	2 268 187	16 606 536

Źródło : opracowanie własne

1.5. Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa

Warunki, w jakich ludzie mieszkają, mogą stanowić nie tylko wyznacznik ich statusu społecznego i materialnego, ale także jeden z czynników decydujących o jakości ich życia. Podstawową formą własności w budownictwie mieszkaniowym jest własność indywidualna. Na terenie gminy Ślesin przeważają budynki jednorodzinne. Według danych GUS w 2017 roku biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 97,50% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 91,64% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 88,00% mieszkań posiada łazienkę, 79,77% korzysta z centralnego ogrzewania.

W 2018 roku liczba mieszkań komunalnych w zasobach gminy, liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne w zasobach gminy – w 2018 roku wynosiła 20.

2. Dostępność usług społecznych w Gminie Ślesin

Usługi społeczne stanowią formę świadczeń o charakterze niematerialnym, służących zaspokajaniu potrzeb osób i rodzin, jednak ich jakość i dostępność wpływa na dobrostan całego społeczeństwa. Mają zasadniczo charakter nierynkowy i są finansowane lub współfinansowane przez organy administracji publicznej. Do tej grupy należy zaliczyć w szczególności usługi edukacyjne, socjalne, kulturalne, zdrowotne oraz z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

2.1. Oświata i wychowanie

Do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 7 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym, należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji. Realizując zadania ustawowe Gmina Ślesin prowadzi 6 placówek, w tym 6 szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi.

Ponadto w gminie funkcjonuje Niepubliczny Punkt Przedszkolny Kubuś Puchatek.

WYCHOWANIE I EDUKACJA

Żłobki	2015	2016	2017
Żłobki i kluby dziecięce	-	1	1
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	-	9	10

Edukacja	2015/16	2016/17	2017/18
Placówki wychowania przedszkolnego	7	7	7
w tym przedszkola	1	1	-
Miejsca w przedszkolach	175	225	-
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	364	405	411
w tym w przedszkolach	171	214	-
Szkoły podstawowe	6	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	940	866	983
Gimnazja	1	1	-
Uczniowie szkół gimnazjalnych	400	393	267
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach:			
podstawowych	17	17	17
gimnazjalnych	22	22	22

2.2. Kultura

Gmina Ślesin prowadzi dwie instytucje kultury: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury oraz Miejską Bibliotekę Publiczną. Celem MGOK jest prowadzenie działalności rozwijającej oraz zaspokajającej potrzeby mieszkańców w zakresie kultury, a także upowszechnianie i promocja lokalnej kultury w całym kraju. Realizuje go poprzez m.in. organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę; organizację spektakli, koncertów, festiwali, odczytów, wystaw, imprez: artystycznych, rozrywkowych, turystycznych i rekreacyjnych; stwarzanie warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół i klubów zainteresowań, sekcji i zespołów; tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na terenie gminy. Ponadto MGOK koordynuje działalność w zakresie organizacji imprez kulturalnych oraz współdziała z instytucjami i organizacjami społecznymi na rzecz lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy.

Istotnym obszarem działalności jest wspieranie rozwoju oraz edukacja kulturalna dzieci i młodzieży poprzez uczestnictwo w sekcjach, kołach zainteresowań i imprezach kulturalnych m.in. w konkursach plastycznych, recytatorskich, wokalnych i teatralnych, turniejach szachowo-warcabowych, wycieczkach, wernisażach, przedstawieniach.

W gminie funkcjonują świetlice wiejskie, które służą integracji lokalnych społeczności oraz inicjowaniu aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju miejscowości.

Samorządową instytucją kultury jest również Biblioteka Publiczna w Ślesinie. Jej podstawowe zadanie stanowi gromadzenie, opracowywanie oraz udostępnianie zbiorów bibliotecznych, a także stymulowanie, rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelnich, oświatowych, kulturalnych oraz informacyjnych mieszkańców Miasta i Gminy Ślesin. Sieć biblioteczną, wraz z BP w Ślesinie, tworzą 2 filie biblioteczne: w Szyszyńskich Holendrach, Licheniu Starym. Biblioteka Publiczna w Ślesinie aktywnie współpracuje z lokalnym środowiskiem, w szczególności z przedszkolami, szkołami, MGOK, a także z organizacjami pozarządowymi. Główne obszary współpracy to integracja osób niepełnosprawnych, edukacja dzieci, młodzieży i seniorów, bezpieczeństwo oraz ekologia.

2.3. Opieka zdrowotna

Zasadniczym elementem opieki zdrowotnej w Polsce są obecnie lekarze pierwszego kontaktu, realizujący podstawową opieką zdrowotną (POZ). Zawiera się w niej leczenie oraz profilaktyka chorób, rehabilitacja, orzekanie o stanie zdrowia, a także zapewnienie pacjentom opieki pielęgniarki środowiskowej oraz położnej. POZ może działać jako niepubliczny zakład opieki zdrowotnej (NZOZ) – firma prywatna; samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej (SPZOZ).

Na terenie Gminy działa 5 zakładów opieki zdrowotnej, apteki oraz Dom Pomocy Społecznej w Ślesinie dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, którego organem prowadzącym jest powiat koniński. Ponadto na zasadach pełnej odpłatności usług funkcjonują prywatne gabinety lekarskie i dentystyczne oraz gabinety fizjoterapeutyczne.

2.4. Pomoc społeczna

Podstawową jednostką organizacyjną Gminy Ślesin w systemie pomocy społecznej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np. zasiłek celowy, zasiłek okresowy); pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Ośrodek prowadzi również zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, a także inne działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. MGOPS w Ślesinie zatrudniał m.in. 7 pracowników socjalnych, 2 asystentów rodziny, 3 opiekunki świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz 10 opiekunek świadczących usługi opiekuńcze. W 2018 roku asystenci rodziny współpracowali z 22 rodzinami, prowadząc z nimi działania mające na celu wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz przeciwdziałanie marginalizacji, a także wspierając rodziny poprzez świadczenie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Pomocą w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, realizowanych przez MGOPS na podstawie decyzji administracyjnych wydawanych przez MGOPS, objęte były 74 osoby, które ze względu na wiek i stan zdrowia spowodowany przewlekłymi chorobami, niepełnosprawnością, a także niemożnością zabezpieczenia opieki ze strony rodziny, wymagały pomocy w podstawowych czynnościach pielęgnacyjnych, higienicznych i gospodarczych. Ponadto świadczone były usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – w 2018 roku objęto nimi 14 osób dorosłych oraz 1 dziecko z autyzmem.

Gmina ponosiła w 2018 roku odpłatność za 23 osoby przebywające w domach pomocy społecznej.

W latach 2017-2018 MGOPS w Ślesinie realizował projekt partnerski „LUS” (Lokalne Usługi Społeczne), którego głównym celem było zwiększenie dostępu i wzrost liczby usług społecznych w tym usług wsparcia rodziny, usług asystenckich i opiekuńczych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach projektu zatrudniał asystenta rodziny, 2 opiekunki środowiskowe do pracy z osobami niesamodzielnymi i niepełnosprawnymi w godzinach popołudniowych i weekendowych. Z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze, problemy związane z nadużywaniem alkoholu pracowali specjaliści: psycholog, terapeuta uzależnień, logopeda. Powołane zostały rodziny wspierające, które pomagały rodzinom w kryzysie.

MGOPS realizuje swoje zadania przy partnerskiej współpracy z wieloma instytucjami z terenu Gminy Ślesin i powiatu konińskiego. Są to przede wszystkim: PCPR, PUP, Bank Żywności, kuratorzy zawodowi i społeczni wydziału dla nieletnich i karnego, Gminna Komisja

Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Środowiskowy Dom Samopomocy, pedagodzy szkolni, funkcjonariusze Policji, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, oraz organizacje pozarządowe.

Pomoc rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, w tym pomoc psychospołeczna i prawna, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie udzielana jest w dwóch formach: działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz funkcjonowania Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy.

W Gminie Ślesin od 2011 działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W jego skład wchodzi przedstawiciele instytucji pomocy społecznej, oświaty, Policji, prokuratury, służby zdrowia, sądu i organizacji pozarządowych. Pracami Zespołu i grup roboczych administruje MGOPS.

2.5. Bezpieczeństwo publiczne

Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w ogólnoprzyjęte normy postępowania. Główną instytucją w Gminie Ślesin, której zadaniem jest pilnowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców oraz zapewnienie ochrony i pomocy w sytuacjach kryzysowych zarówno wobec ludzi jak i mienia, jest Komenda Miejska Policji w Koninie, realizująca działania na terenie gminy poprzez Komisariat Policji w Ślesinie.

W 2017 roku w gminie Ślesin stwierdzono szacunkowo 140 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 10,03 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Ślesin wynosi 83,60% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Ślesin najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,63 (wykrywalność 74%) oraz przeciwko mieniu - 3,87 (wykrywalność 63%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,96 (98%), o charakterze gospodarczym - 1,72 (92%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,42 (98%).

3. Aktywność społeczna mieszkańców Gminy Ślesin

3.1. Organizacje pozarządowe i aktywność lokalnych społeczności

Miejscem nabywania doświadczeń i umiejętności społecznych są dobrowolne organizacje, działania i kontakty, które wypełniają przestrzeń między jednostką a społeczeństwem, obywatelem a państwem; ich sieć tworzy to co nazywamy samoorganizującym się społeczeństwem obywatelskim. Zaangażowanie społeczne może więc przyjmować różnorodne formy – od pomocy sąsiedzkiej i dbałości o czystość najbliższego otoczenia, poprzez działalność w grupach nieformalnych, członkostwo w organizacjach pozarządowych, wolontariat, udział w wyborach i referendach, aż po aktywność w kreowaniu lokalnych wydarzeń.

Pod względem rozwoju społecznego, istotnym obszarem aktywności społeczeństwa jest zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych. W świetle danych Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) na terenie Gminy Ślesin swoją siedzibę posiada 6 takich organizacji. Ponadto na terenie gminy działają kluby sportowe(2), ochotnicze straże pożarne(8), koła gospodyń wiejskich(20).

Działają one w różnych obszarach życia społecznego – w zakresie wspierania rodzin, dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych; sportu i rekreacji; pożarnictwa; rolnictwa; służby zdrowia; historii czy rozwoju wsi.

3.2. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi

Współpraca Gminy Ślesin z organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie *Rocznego Programu Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*, przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej Gminy Ślesin Nr 438/XLII/18 z dnia 17 października 2018 roku.

Głównym celem Programu jest kształtowanie partnerstwa Gminy z organizacjami dla wspólnych działań służących zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej. Cele szczegółowe to:

1. Umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje.
2. Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców miasta i gminy Ślesin.
3. Prowadzenie bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców.
4. Uzupełnienie działań gminy w zakresie nie objętym przez struktury samorządowe.
5. Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Program czyni organizacje pozarządowe istotnym podmiotem życia społecznego w Gminie Ślesin i rzeczywistym partnerem dla samorządu w rozwiązywaniu problemów społecznych.

4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej

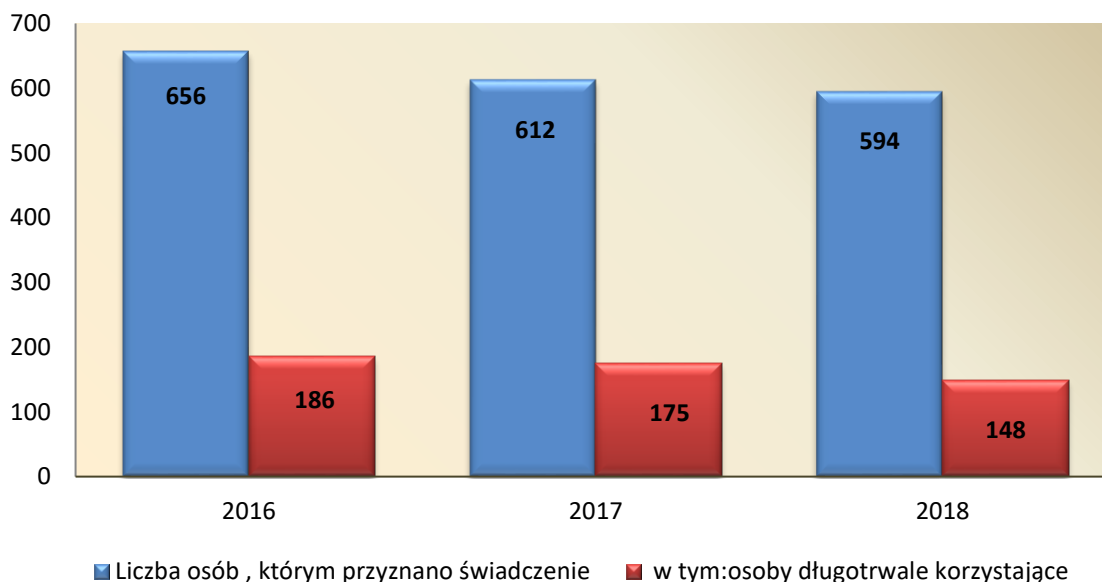
4.1. Główne problemy społeczne w ujęciu pomocy społecznej

Problem społeczny to pewien stan rzeczywistości, który znaczna część społeczeństwa ocenia negatywnie jako rozdzźwięk pomiędzy tym jak jest, a tym jak być powinno. Problem to zjawisko niekorzystne również z punktu widzenia państwa, stanowiące wyzwanie dla polityki społecznej, ponieważ utrudnia lub nawet uniemożliwia samodzielne oraz efektywne funkcjonowanie osób i rodzin. Konsekwencją problemów społecznych są różne przejawy wykluczenia społecznego. Wykluczenie to zjawisko wielowymiarowe i kumulatywne, ponieważ jego przejawy, takie jak deprywacja ważnych potrzeb oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego występują zwykle w tych samych gospodarstwach domowych.

W 2018 roku pomocą społeczną, bez względu na jej rodzaj i formę zostało objętych 1 175 osób, co stanowiło 8,42% mieszkańców Gminy Ślesin. Świadczenie przyznane zostało 594 osobom, co oznacza spadek w porównaniu z poprzednimi latami – o 18 osób, w porównaniu do 2017

roku i o 62 osoby w odniesieniu do 2016 roku. W analizowanym okresie zmalała także liczba osób długotrwale korzystających – z 186 w 2016 roku do 148 w 2018 roku.

Wykres 3. Osoby, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w latach 2016-2018 w Gminie Ślesin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

W strukturze osób korzystających z pomocy społecznej przeważają kobiety – w 2018 roku w liczbie 434 stanowiły 73% ogółu świadczeniobiorców. Biorąc natomiast pod uwagę wiek tych osób, najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (391 osób, 65,8%), a następnie osoby do 17 roku życia (283 osób, 47,6%) oraz osoby w poprodukcyjnym okresie życia (125 osób, 21%). Niepokojący jest wzrost liczby osób w najstarszych grupach wiekowych, korzystających z pomocy społecznej. W 2016 roku wśród świadczeniobiorców było ich 91, w 2018 roku już 125.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 7), pomoc społeczna udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; niepełnosprawność; długotrwała lub ciężka choroba; przemoc w rodzinie; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

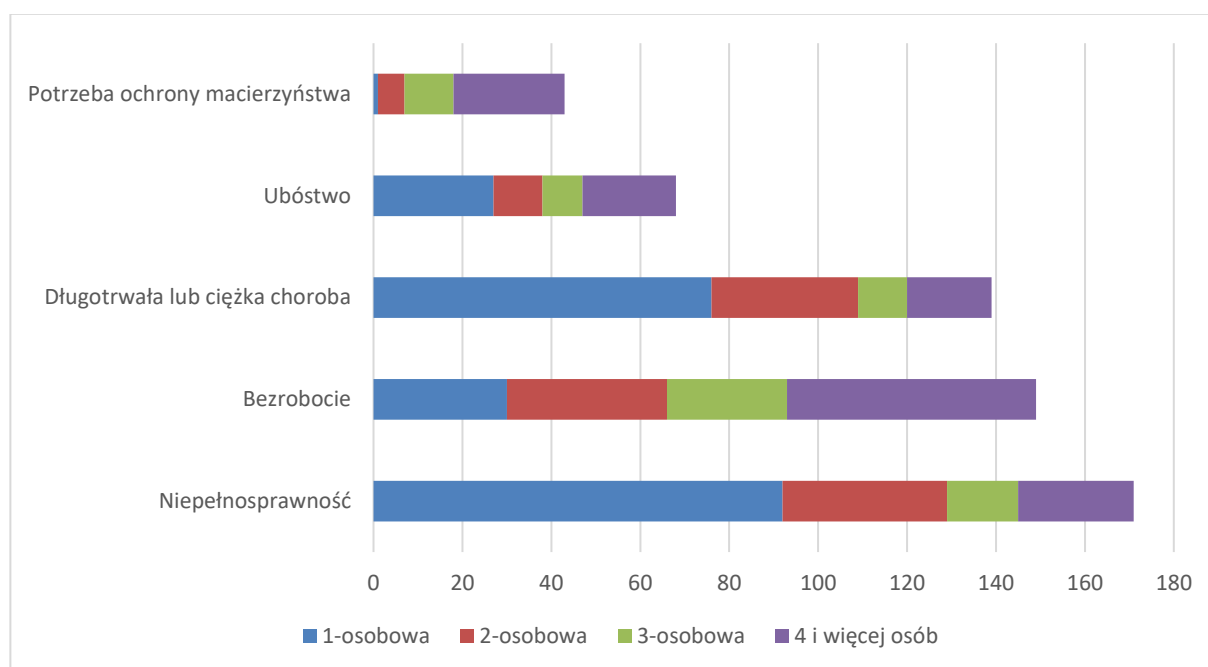
Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Ślesin w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016		2017		2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	60	142	64	161	67	168
bezrobocie	186	586	175	558	148	440
niepełnosprawność	159	326	161	321	171	331
długotrwała lub ciężka choroba	108	234	113	237	144	272
bezzadność w sprawach opiek-wych	49	182	43	146	54	178
alkoholizm	12	24	13	22	19	42
narkomania	0	0	0	0	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa	60	276	53	243	64	285
w tym: wielodzietność	29	156	23	125	27	143
bezzadność	6	6	5	5	4	4
opuszczenie zakładu karnego	2	2	3	3	1	1
zdarzenia losowe	2	5	12	12	3	3
klęski żywiołowe i ekologiczne	0	0	0	0	0	0
sieroctwo	0	0	0	0	0	0
przemoc w rodzinie	5	16	5	21	6	25
ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

W świetle powyższych danych, wśród głównych powodów udzielania pomocy i wsparcia należy wskazać 1) niepełnosprawność ; 2) bezrobocie; 3); długotrwałą lub ciężką chorobę; 4)ubóstwo; 5) potrzebę ochrony macierzyństwa oraz 6)) bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Problemy te są trudne do przezwyciężenia przede wszystkim z tego względu, że mają utrwalony charakter – świadczą o nim nieznaczne zmiany liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z ich powodu. Ponadto najczęściej współwystępują ze sobą i wzajemnie się warunkują.

Wykres 4. Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych

Źródło: opracowanie własne

4.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z najdotkliwszych i najtrudniejszych do rozwiązania problemów społecznych. Niejednokrotnie stanowi bowiem przyczynę zagrożenia bądź dotknięcia wykluczeniem społecznym – szczególnie gdy towarzyszy mu niepełnosprawność, ubóstwo, alkoholizm czy odbywanie w przeszłości kary pozbawienia wolności, które same w sobie również mogą prowadzić do wykluczenia społecznego. Brak zatrudnienia nie pozwala wielu osobom i rodzinom zaspokoić ich podstawowych potrzeb, a także przyczynia się do powstawania dysfunkcji w rodzinach, patologii oraz społecznej degradacji środowisk rodzinnych. Problemy te pogłębiają się w miarę przedłużania się okresu bezrobocia, niejednokrotnie powodując szereg innych negatywnych zjawisk, takich jak frustracja, marginalizacja, ubóstwo, prowadząc nawet do wycofania się z życia społecznego.

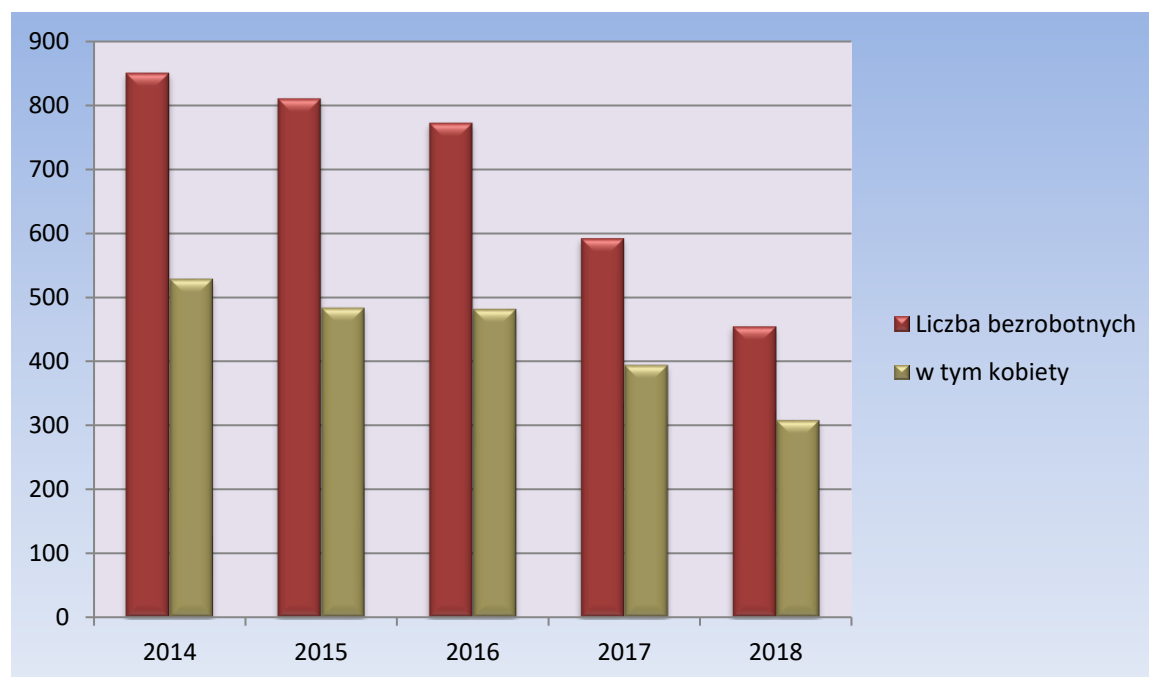
W świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym określa się osobę m.in. niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, gotową i zdolną do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu oraz zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy. Poniższa analiza będzie dotyczyła tzw. bezrobocia rejestrowanego, natomiast dane, na których się opiera, nie pozwalają na określenie skali szerszego zjawiska – braku pracy. Warto pamiętać, że bezrobotni zarejestrowani w PUP to jedynie część osób, które nie posiadają zatrudnienia, natomiast pozostałe nie rejestrują się m.in. ze względu na brak motywacji a nawet niechęć do podjęcia pracy lub innych oferowanych przez urząd form aktywizacji zawodowej, a także ze względu na pracę w tzw. szarej strefie.

Bezrobocie stanowi nadal problem na terenie Gminy Ślesin, to jednak obserwujemy tendencję spadkową. W 2018 roku bezrobotni, w liczbie 455 osób stanowili 3,2% mieszkańców i 12,8% ludności w wieku produkcyjnym. W strukturze bezrobotnych

przeważają kobiety (67,6%).

Liczba osób zarejestrowanych w PUP jako bezrobotne na koniec 2018 roku zmniejszyła się w porównaniu do lat poprzednich – o 138 osób (o 23,2%) w stosunku do 2017 roku i o 396 osób (o 46,5%) w odniesieniu do 2014 roku. Pomimo, iż w analizowanym okresie bezrobocie generalnie spadło, to jednak na przestrzeni lat nie wykazywało jednoznacznej tendencji spadkowej. Szczególnie wysoki wzrost miał miejsce w 2013 roku, kiedy liczba bezrobotnych sięgnęła 920 osób.

Wykres 5. Zmiany liczby bezrobotnych z terenu Gminy Ślesin w latach 2014-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Koninie

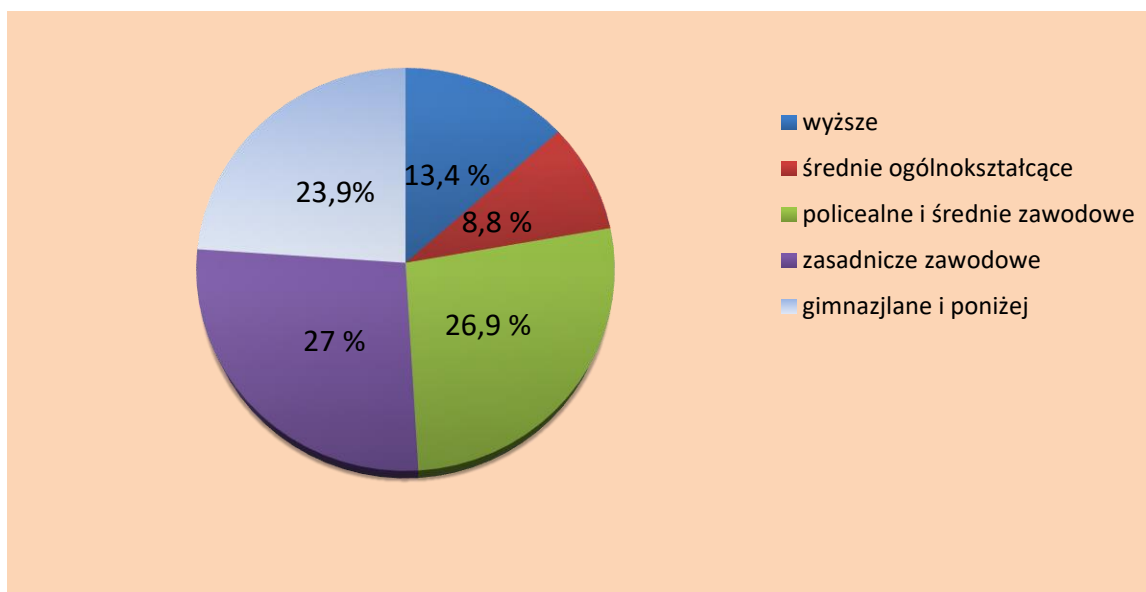
Przyczyn powstawania bezrobocia można upatrywać w różnych źródłach – do podstawowych zalicza się jednak trzy grupy czynników: 1) indywidualne; 2) koniunkturalne oraz 3) instytucjonalne. Pierwsze z wymienionych to czynniki stanowiące pochodną indywidualnych preferencji, a także związane z jego charakterystyką, czyli m.in. brak ofert pracy spełniających określone oczekiwania, chęć znalezienia pracy blisko miejsca zamieszkania, poziom wykształcenia, umiejętności czy sprawność fizyczna. Czynniki koniunkturalne wpływają bezpośrednio na wielkość popytu na pracę, a więc zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego przez pracodawców. Można wśród nich wymienić np. kryzys gospodarczy czy wprowadzenie nowych technologii. Czynniki instytucjonalne to natomiast system pomocy osobom bezrobotnym, mechanizm płacy minimalnej, system podatkowy czy działalność związków zawodowych.

Z punktu widzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych szczególne znaczenie mają czynniki indywidualne, ponieważ pewne cechy osób bezrobotnych – ich wykształcenia, wieku czy postaw, warunkują to, jak szybko znajdą one zatrudnienie. Szczególnym problemem lokalnego rynku pracy jest długotrwałe bezrobocie – przedłużający się czas pozostawania bez zatrudnienia zwiększa bowiem zagrożenie wykluczeniem społecznym. W grudniu 2018 roku w rejestrze PUP pozostało 133 osoby tej kategorii, które

stanowiły 29,2% ogółu bezrobotnych.

Bezrobotni z tereny Gminy Ślesin charakteryzują się dość niskim wykształceniem. Na koniec 2018 roku (23,9%) stanowiły bowiem osoby, które zakończyły edukację na etapie gimnazjum bądź niższym. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 27% bezrobotnych, w dalszej kolejności były osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (26,9%) oraz średnim ogólnokształcącym (8,8%). Dyplomem ukończenia szkoły wyższej dysponowało 13,4% bezrobotnych.

Wykres 6. Struktura wykształcenia bezrobotnych Gminy Ślesin (grudzień 2018)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Koninie

Wykres 7. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne

4.3. Uzależnienia

W świetle definicji WHO, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie.

Uzależnienie w kontekście dysfunkcji społecznych należy jednak rozumieć szerzej i dwojako – jako silną i nabytą potrzebę 1) zażywania konkretnych substancji takich jak alkohol (alkoholizm), narkotyki (narkomania) czy lekarstwa (lekomania); 2) wykonywania określonych czynności (np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z Internetu, robienie zakupów, granie w gry komputerowe). W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień nie jest możliwe, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania; a osoby uzależnione nie chcą przyznać się do problemu.

Z punktu widzenia pomocy społecznej ważnym aspektem jest również większa skłonność klientów do przyznania się do problemów ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy choroby niż do alkoholizmu bądź narkomanii. Zjawisku nadużywania alkoholu często towarzyszy zjawisko przemocy fizycznej i psychicznej stosowanej zarówno wobec dorosłych jak i dzieci. Praca z zaburzonymi klientami MGOPS jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie.

W 2018 roku z tytułu alkoholizmu z pomocy społecznej korzystało 19 rodzin, w skład których wchodziło 42 osób. Zasadniczo w latach 2016-2018 liczby te utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

4.4. Przemoc w rodzinie

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc domowa może przyjmować różnorodne formy, w tym m.in.:

- fizyczną np. wymierzanie policzków, bicie, kopanie;
- seksualną, polegającą na zmuszaniu do określonych zachowań i kontaktów seksualnych;
- psychiczną – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, m.in. zastraszanie, poniżanie, ubliżanie, szantaż;
- ekonomiczną/materialną oznaczającą odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieranie zarobionych pieniędzy,

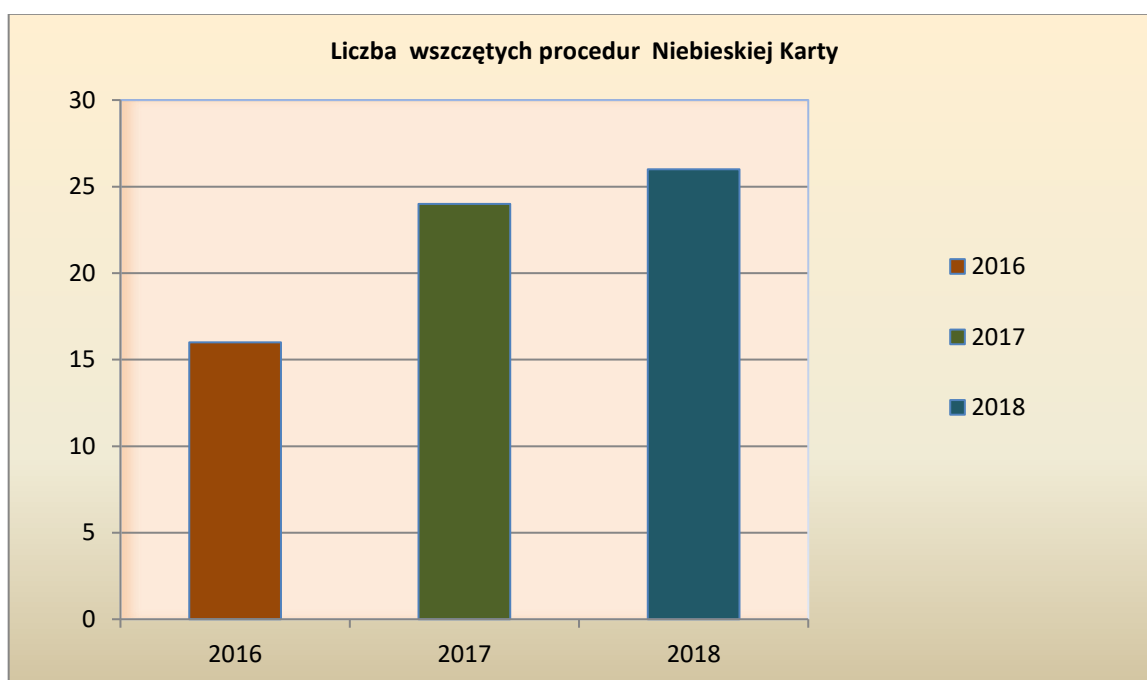
uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, niszczenie przedmiotów itp.

Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Jej skutkiem mogą być nie tylko bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika tego zjawiska powoduje, iż jest ono trudne do rozpoznania. Niejednokrotnie trwa bowiem wiele lat, a ofiary trzymają je w tajemnicy ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary w możliwość zmiany sytuacji.

Również traktowanie przemocy jako prywatnej sprawy rodziny powoduje, że wiele jej przypadków nigdy nie wychodzi na jaw.

W świetle danych MGOPS w Ślesinie rośnie liczba wszczynanych procedur Niebieskich Kart – w 2018 roku procedurę rozpoczęto w 26 rodzinach, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 82. Odbyły się 4 posiedzenia Zespołu interdyscyplinarnego i 67 posiedzeń grup roboczych.

Wykres 8. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Ślesinie

Przemoc w rodzinie często wiąże się z problemem alkoholizmu, wśród rodzin, którym udzielono pomocy, dominowała przemoc i uzależnienia alkoholowe. Dane obrazujące skalę zjawiska przemocy w rodzinie mogą świadczyć o tym, że problem ten jest coraz lepiej rozpoznawany oraz że ofiary chętniej o nim mówią i częściej podejmują działania na rzecz jego rozwiązania.

4.5. Potrzeby i problemy społeczne

Przedstawione poniżej problemy i potrzeby społeczne odnoszą się przede wszystkim do tych kwestii, których wcześniejsza analiza nie zawiera bądź nie wyczerpuje ich obrazu.

Rodzina

Rodzina jest podstawową i naturalną grupą społeczną, na której opiera się funkcjonowanie całego społeczeństwa. To w niej rodzą się i wychowują dzieci, a także są zaspokajane różnorodne potrzeby jej członków, zarówno te podstawowe (np. wyżywienie, ubranie, schronienie), jak i wyższego rzędu (akceptacja, miłość, szacunek, rozwój zainteresowań i zdolności). Rodzina wypełnia szereg funkcji, m.in. opiekuńczą, wychowawczą, materialno-ekonomiczną oraz emocjonalno-ekspresyjną.

Zakłócenie funkcjonowania rodziny i spełniania przez nią podstawowych zadań może przyjmować różną postać. W opinii lokalnych liderów głównymi źródłami dysfunkcji rodzin mogą być, oprócz omówionej wyżej przemocy i uzależnień, również bezrobocie, powszechna dostępność alkoholu, dopalaczy i gier hazardowych oraz coraz częściej spotykana w środowiskach młodzieży – cyberprzemoc. Skutkiem niedomagań wewnątrz rodziny niejednokrotnie jest umieszczanie dzieci w systemie pieczy zastępczej.

Wśród głównych potrzeb w zakresie wsparcia rodziny lokalni liderzy wskazują na:

- 1) wczesną diagnozę rodzin, rozwój poradnictwa i terapii rodzinnej oraz ustawiczne interdyscyplinarne kształcenie kadry zaangażowanej w działania na rzecz rodzin;
- 2) zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarskiej, stomatologicznej, medycznej i psychologicznej w szkołach;
- 3) poszerzanie oferty spędzania wolnego czasu dla rodzin, dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów – szczególnie na obszarach wiejskich przy wykorzystaniu zasobów w postaci świetlic;
- 4) rozwój form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym

Wsparcie rodzin wymaga podejmowania kompleksowych działań i zaangażowania różnego rodzaju zasobów instytucjonalnych, organizacyjnych i ludzkich. Sprzymierzeńcem mogą być tu również zasoby naturalne, stanowiące podstawę do rozwoju bazy rekreacyjnej.

Osoby starsze

Społeczeństwo Gminy Ślesin wykazuje cechy *starzenia się*, co oznacza, iż liczba osób w starszym wieku rośnie coraz szybciej. Pojawiają się również specyficzne problemy takie jak przemoc wobec seniorów, niewystarczające źródło utrzymania oraz funkcjonujące stereotypy umiejscawiające seniora na marginesie społeczeństwa. Taka sytuacja wymaga nie tylko ciągłego dostosowywania oraz zwiększania możliwości pomocy i wsparcia seniorów, ale także rozwijania różnych form dostępnych dla nich aktywności oraz wolontariatu wewnątrz- i międzypokoleniowego.

Potrzeby w odniesieniu do osób starszych to przede wszystkim zwiększenie dostępu do opieki medycznej, w tym w szczególności geriatrycznej i onkologicznej; utworzenie domu dziennego pobytu dla seniorów; wsparcie seniorów w codziennym funkcjonowaniu poprzez m.in. informatory oraz rozwój komunikacji publicznej.

Osoby z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

Konsekwencje występowania niepełnosprawności oraz związane z nią problemy też mogą być różnorodne – w opinii lokalnych liderów są to m.in. bariery w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością; bariery architektoniczne, szczególnie istotne w przypadku niepełnosprawności ruchowej; niewystarczająca samodzielność osób z niepełnosprawnością wynikająca z nadopiekuńczości rodziców; a także traktowanie tych osób jako źródła dochodu całej rodziny.

Potrzeby w Gminie Ślesin w obszarze wspierania osób z niepełnosprawnościami dotyczą głównie instytucjonalnych form, w tym m.in. zwiększenia dostępności do ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych, tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w ramach np. zakładów aktywności zawodowej, utworzenia punktu informacyjnego oraz większej dostępności do zabiegów rehabilitacyjnych. Ponadto należy działać na rzecz zwiększania dostępności przestrzeni publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych oraz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami (np. mieszkania chronione).

Osoby z zaburzeniami psychicznymi

Szczególną uwagę, należy poświęcić wsparciu osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorującym psychicznie. Jest to grupa wyjątkowo narażona na przemoc, dążenie rodzin do ubezwłasnowolnienia bądź traktowanie jako źródła dochodu. Potrzeby w zakresie wsparcia tej grupy koncentrują się na rozwoju instytucjonalnych form pomocy i wsparcia nie tylko tych osób, ale także ich rodzin. Szczególnie ważne są usługi specjalistyczne świadczone w domach osobom z zaburzeniami psychicznymi, wsparcie psychologiczne, tworzenie mieszkań chronionych oraz rozwój ścisłej współpracy ze służbą zdrowia.

Osoby uzależnione

Problem uzależnień nie znajduje swojego odzwierciedlenia w statystykach i bazach danych. Jest on skomplikowany, zarówno pod względem przyczyn, jak i konsekwencji, które przynosi. Wśród źródeł uzależnień, wskazać należy przede wszystkim dużą dostępność substancji psychoaktywnych (w sklepach, szkołach, Internecie) oraz problemy alkoholowe w rodzinach; wśród konsekwencji wymieniają natomiast przemoc i przestępczość. W zakresie wsparcia osób uzależnionych i przeciwdziałania uzależnieniom istotne jest zwiększanie ich dostępu do grup wsparcia, ośrodków dla dzieci i młodzieży, specjalistów ds. terapii uzależnień, poradni terapeutycznych, a także rozwijanie form współpracy między instytucjami oraz z organizacjami pozarządowymi.

Rynek pracy

Bezrobocie stanowi jeden z najpoważniejszych problemów społecznych gminy, nie tylko ze względu na jego rozmiary, ale także z uwagi na cechy, które powodują, że trudno jest go rozwiązać, przede wszystkim na długotrwały okres pozostawania bez zatrudnienia, niewystarczające kwalifikacje i mobilność mieszkańców, brak motywacji do podjęcia zatrudnienia, dziedziczny charakter bezrobocia, *szarą strefę*, emigrację młodych ludzi.

W związku z tym, iż bezrobocie ma wielowymiarowy charakter, również i sposoby rozwiązywania tego problemu i łagodzenia jego skutków dotyczą różnych dziedzin życia społecznego. Wskazano tu m.in. na rozwój ekonomii społecznej, wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, rozwój komunikacji publicznej, zwiększanie dostępności do instytucjonalnych form opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola), rozwój organizacji pozarządowych działających w obszarze rynku pracy oraz na dostosowywanie programów kształcenia w szkołach do potrzeb rynku pracy.

Spoločności lokalne

Spoločność Gminy Ślesin to z jednej strony duża grupa osób aktywnych, chętnie podejmujących działania na rzecz otoczenia, a z drugiej – wciąż liczna grupa osób wycofanych, wykazujących obojętność czy nawet niechęć do zaangażowania się, zwłaszcza ludność wiejska. Na terenie gminy odbywa się bardzo dużo imprez lokalnych – w sołectwach, komitetach osiedlowych, organizowanych przez organizacje pozarządowe (imprezy otwarte, ogólnodostępne). Lepszemu rozwojowi lokalnych społeczności służyłyby m.in. miejsca i formy aktywnego spędzania czasu, wielofunkcyjne wykorzystanie świetlic, aktywność lokalnych animatorów oraz organizacja ponadlokalnych imprez kulturalnych, rozpoznawalnych poza obszarem gminy.

4.6. Wyzwania lokalnej polityki społecznej w świetle wniosków z diagnozy

Zaprezentowana diagnoza sytuacji społecznej Gminy Ślesin pozwala scharakteryzować ją jako jednostkę z istotnym potencjałem rozwojowym. Nie oznacza to, że jest wolna od problemów i dysfunkcji społecznych, które ujawniają się na różnych płaszczyznach jej funkcjonowania. W procesie planowania strategicznego bardziej zasadne wydaje się jednak potraktowanie ich jako wyzwań stojących przed gminą, a nie przeszkód i barier, które utrudniają jej rozwój społeczny. Najważniejsze wnioski płynące z diagnozy będą rozpatrywane właśnie z tej perspektywy.

Wyzwaniem dla lokalnej polityki społecznej w najbliższych latach prawdopodobnie będzie zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy, spowodowane w dużej mierze odpływem ludności do innych gmin bądź za granicę. Obserwowane jest tu również zjawisko *starzenia się społeczeństwa*, które w przyszłości będzie wiązało się z poszerzeniem kręgu osób wymagających opieki i wsparcia z powodu chorób czy niesamodzielności wynikających z podeszłego wieku, przede wszystkim dlatego, że takiego wsparcia nie zapewni im rodzina. Już dziś obserwujemy, że coraz rzadsze są rodziny wielopokoleniowe, bo społeczeństwo propaguje model rodziny nuklearnej, zaś dorosłe dzieci i wnuki migrują do większym miast lub za granicę w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. W przyszłości będzie zatem wzrastać liczba osób starszych wymagających opieki instytucjonalnej organizowanej przez samorząd gminy, administrację państwową lub podmioty prywatne (przedsiębiorców i organizacje pozarządowe). Omawiana zmiana wymusi tworzenie i rozwój różnorodnych usług dla osób starszych, przyczyniając się do powstawania nowych miejsc pracy w ramach tzw. „srebrnej gospodarki”.

Około jedna dziesiąta mieszkańców Gminy Ślesin obejmowana jest różnego rodzaju pomocą społeczną. Wśród najczęstszych powodów udzielania im pomocy i wsparcia należy wymienić ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, potrzebę ochrony macierzyństwa, bezradność

w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwałą lub ciężką chorobę. Problemy te są trudne do przezwyciężenia przede wszystkim z tego względu, że mają utrwalony charakter – świadczą o tym nieznaczne zmiany liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z ich powodu. Ponadto najczęściej współwystępują ze sobą i wzajemnie się warunkują. Niejednokrotnie są też *wierzchołkiem góry lodowej*, pod którym kryją się uzależnienia, przemoc w rodzinie, przestępczość i inne problemy oraz dysfunkcje.

Szczególnym wyzwaniem jest bezrobocie – zwłaszcza długotrwałe, które powoduje poważne negatywne konsekwencje psychologiczne i materialne w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Koszty ponosi również gospodarka lokalna oraz budżet gminy, ponieważ mieszkańcy minimalizują konsumpcję, płacą mniej podatków oraz częściej korzystają z pomocy społecznej. W istocie wyzwaniem nie jest jednak tylko bezrobocie, które dość łatwo zidentyfikować w oparciu o dane PUP. Również tymczasowość zatrudnienia, praca w *szarej strefie* albo zatrudnienie za najniższą krajową mogą wzmacniać depryzację różnorodnych potrzeb ludzi. Należy również rozwijać formy pomocy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami, chorujących psychicznie oraz uzależnionych. Problemy, które je dotyczą nie mają bezpośredniego odzwierciedlenia w statystykach, natomiast są bardzo dotkliwe, często wiążą się z innymi problemami, a ich rozwiązanie pozostaje poza sferą możliwości tych osób i ich rodzin.

Podjęciu zdefiniowanych wyzwań będą służyły zasoby Gminy Ślesin, zarówno instytucjonalne, jak i społeczne. Warto zwrócić uwagę na dwa ich aspekty. Po pierwsze, diagnoza sytuacji społecznej gminy wskazała na dużą wartość współpracy – pomiędzy instytucjami, a także z mieszkańcami i ich organizacjami. Owocuje ona bowiem wieloma interdyscyplinarnymi działaniami i projektami w zakresie edukacji, kultury, bezpieczeństwa publicznego, profilaktyki czy rozwiązywania problemów społecznych. Rozwój społeczny Gminy Ślesin powinien być zatem oparty o ścisłą i efektywną współpracę instytucji, służb oraz organizacji działających na jej terenie.

Po drugie – pozytywnie należy ocenić aktywność społeczeństwa gminy. Nie można oczywiście generalizować, na pewno znajdą się mieszkańcy, którzy nie chcą włączać się w żadne inicjatywy i formy aktywności, jednak ocena dokonywana jest przez pryzmat widocznych form zaangażowania. Aktywność wyraża się przede wszystkim w liczbie organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy, ale także w projektach realizowanych przy zaangażowaniu lokalnych społeczności czy włączaniu się organizacji pozarządowych w partnerską współpracę na rzecz dostępności usług społecznych w gminie oraz rozwoju lokalnych wspólnot. Istotne jest również to, że Gmina Ślesin wyraża chęć współpracy z organizacjami, zarówno w formie finansowej jak i poprzez pozafinansowe możliwości.

W świetle przeprowadzonej diagnozy, w najbliższych latach Gminę Ślesin czeka wiele wyzwań, których podjęcie będzie stanowiło wieloletni i wielopłaszczyznowy proces, wymagający zaangażowania różnych instytucji, organizacji, służb oraz mieszkańców. Ważne jest jednak to, że posiada ona potencjał w postaci bazy zasobów, którymi dysponuje, a także tkwiący w jej mieszkańcach i ludziach pracujących na co dzień w gminnych instytucjach.

5. Podstawowe założenia realizacyjne strategii

Wdrażanie GSRPS odwołuje się do aktualnych zasad i trendów w europejskiej polityce społecznej, które stanowią odpowiedź na zmiany cywilizacyjne i kulturowe zachodzące we współczesnym

świecie. Nowoczesna, aktywna polityka społeczna dokonuje redefinicji kwestii socjalnych, uwzględniając pojawienie się nowych ryzyk socjalnych związanych z rozpadem tradycyjnych więzi społecznych, wydłużaniem się życia ludzi, zmianami w organizacji pracy oraz rewolucją teleinformatyczną; wspiera rozwój zawodowy pracowników słabszych i mniej zarabiających, a także promuje rozwiązania służące godzeniu życia rodzinnego z aktywnością zawodową.

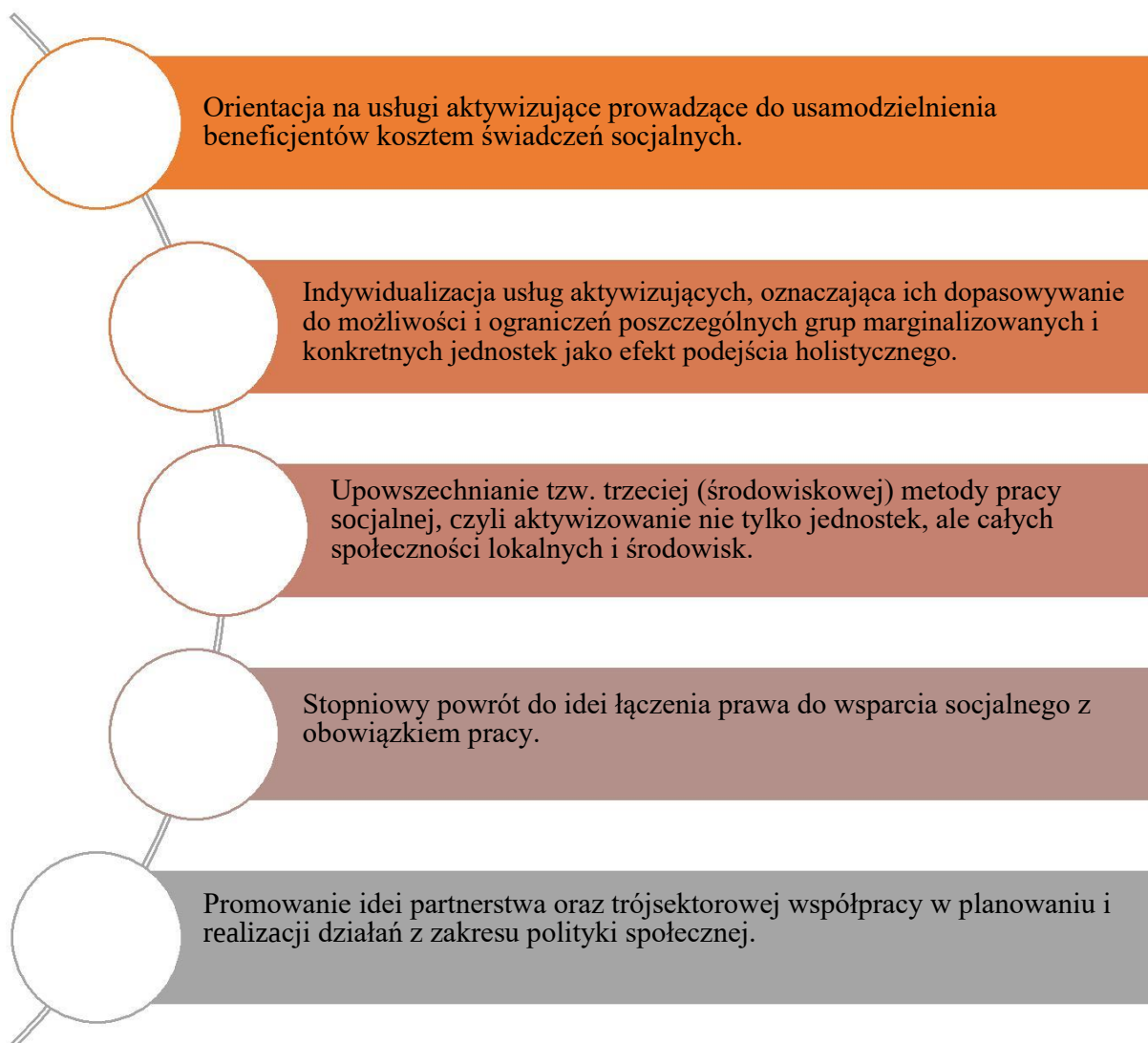
Istotne znaczenie odgrywa urzeczywistnianie zasady równości szans, w tym równości kobiet i mężczyzn, która oznacza prawo wszystkich obywateli (bez względu na płeć, wiek, sprawność organizmu, wykształcenie, status społeczny i materialny itp.) do równego dostępu do usług publicznych i życiowych możliwości, np. edukacji, kultury, rynku pracy. Równość szans wykracza poza gwarantowany prawami człowieka zakaz dyskryminacji, bowiem nakłada na władze, w tym samorządy lokalne, obowiązek kreowania warunków aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym przez wszystkich mieszkańców.

Współczesna polityka społeczna jest ponadto wrażliwa na wyzwania ochrony środowiska, proponując taki proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, w którym zostanie zapewniona równowaga pomiędzy zyskami i kosztami w perspektywie obecnych i przyszłych pokoleń. Zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju wskazuje jako kluczowe zintegrowanie polityki ochrony środowiska, gospodarczej i społecznej, a także dążenie do równowagi pomiędzy zaspokajaniem podstawowych potrzeb ludzkich a racjonalnym korzystaniem z ograniczonych zasobów naturalnych w sposób pozwalający na zachowanie funkcji ekosystemów w perspektywie długookresowej.

Obecnie jednym z najważniejszych pojęć a zarazem wyzwań dla krajowej, regionalnej i lokalnej polityki społecznej jest „wykluczenie społeczne”, dotykające osób i grup, które:

- ✚ nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny;
- ✚ nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie;
- ✚ posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych (np. ze względu na zaistnienie niepełnosprawności, długotrwałej choroby, uzależnienia);
- ✚ są przedmiotem niszczącego działania innych osób lub podmiotów (polegającego na stosowaniu przemocy, szantażu, dyskryminacji itp.);
- ✚ żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne).

Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i kumulatywnym, ponieważ jego przejawy (deprywacja ważnych potrzeb oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego) występują zwykle w tych samych gospodarstwach domowych. W odpowiedzi na to zjawisko, lokalna polityka społeczna powinna uwzględniać następujące rozwiązania:

Instytucje działające w sferze polityki społecznej powinny patrzeć na swoich klientów całościowo – nie tylko przez pryzmat „sprawy”, z którą przychodzą, ale również uwzględniając wartości, emocje, cechy fizyczne i psychiczne, środowisko rodzinne i społeczne itp. Istotne znaczenie ma również poszerzanie, kosztem bezpośrednich świadczeń pieniężnych, katalogu specjalistycznych form wsparcia dostępnych dla mieszkańców bazujących na lokalnych zasobach i możliwościach. Wykorzystanie i rozwijanie potencjału lokalnych społeczności wiąże się m.in. z zaangażowaniem podmiotów ekonomii społecznej (jako organizacji osadzonych blisko obywateli) w świadczenie usług społecznych z wykorzystaniem środków publicznych, a także ze wzrostem znaczenia mechanizmów konkurencji w zakresie wyboru usługodawców.

Omawiając podstawowe założenia realizacyjne GSRPS należy ponadto uwzględnić dwa istotne zagadnienia. Po pierwsze, wykluczenie społeczne i determinujące je problemy takie jak ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienia czy przemoc w rodzinie, a także ich jednostkowe przyczyny i skutki, są zwykle ze sobą ściśle powiązane w taki sposób, że można mówić o „przyczynowo-skutkowym” sprzężeniu zwrotnym. Z tego względu minimalizowanie skali już zaistniałych problemów nie jest podejściem wystarczającym. Działania o charakterze interwencyjnym i terapeutycznym, adresowane do osób i grup doświadczających poważnych

trudności w sferze rodzinnej, społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej czy zawodowej, powinny być realizowane równolegle z adresowanymi do całego społeczeństwa programami profilaktycznymi obejmującymi diagnostykę, informację i edukację społeczną, czyli działań uprzedzających wystąpienie lub nasilenie się problemów społecznych.

Po drugie, człowiek jest wyposażony w wolną wolę, która wyraża się w decydowaniu o sobie oraz postępowaniu zgodnie z własnymi poglądami i przekonaniami, o ile nie narusza praw i wolności innych osób. Dlatego też sama świadomość społeczna na temat szkodliwości pewnych zachowań oraz rozwinięte zasoby lokalne (instytucjonalne, kadrowe czy materialne) nie są wystarczającymi warunkami skutecznego rozwiązywania problemów społecznych. Na pewno odpowiedzią na to wyzwanie są postulaty opisane wyżej, ponieważ faktyczne uczestnictwo mieszkańców w procesie decyzyjnym podnosi ich zaangażowanie i odpowiedzialność za dobro wspólne. Ponadto przyjęcie perspektywy holistycznej przez profesjonalistów oraz proponowanie form wsparcia „szytych na miarę” zwiększy zaufanie klientów do instytucji.

Należy jednak unikać ujemnych następstw tzw. „pomocy narzuconej”, mających często miejsce w sytuacji nakazu instytucjonalnego kierowanego do łamiących normy społeczne osób i grup, które nie są zainteresowane zmianą swojej sytuacji życiowej (nawet jeśli ich położenie jest oceniane jako trudne i wymagające interwencji ze strony instytucji pomocowych).

Zmniejszeniu napięcia w relacjach z „trudnymi” klientami mogą służyć innowacyjne metody pracy stosowane przez psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych i innych specjalistów, które kładą nacisk na odpowiedni proces komunikacji i współpracy sprzyjający poszerzaniu sfery autonomii, odpowiedzialności i kreatywności.

6. Strategiczna wizja zmian

Nadrzędnym celem lokalnej polityki społecznej jest poprawa jakości życia ludności gminy, na którą składa się szereg czynników kształtujących warunki życia wspólnoty oraz poszczególnych rodzin i osób samodzielnie gospodarujących. Wysoka dostępność różnorodnych i profesjonalnie wykonywanych usług społecznych, zapewnianych mieszkańcom przez instytucje publiczne oraz podmioty prywatne, winna iść w parze z postawami i zachowaniami społecznymi opartymi na wiedzy, odpowiedzialności oraz gotowości do współpracy w rozwiązywaniu sytuacji problemowych i konfliktów. Wynika stąd potrzeba integracji działań sektorowych prowadzonych w ramach pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, zdrowia, mieszkalnictwa oraz polityki prorodzinnej, w ścisłym powiązaniu z realizowanymi w gminie inwestycjami „twardymi” w infrastrukturę komunalną oraz gospodarkę.

Misją Gminy Ślesin powinno być przede wszystkim wspieranie mieszkańców w dążeniach do poprawy sytuacji materialno-bytowej, lepszego wypełniania ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, a także rozwoju osobistego poprzez tworzenie sprzyjających ku temu warunków. Należy jednak podkreślić, iż aby osiągnąć sukces, czyli wprowadzić pożądane zmiany społeczne, władze gminy oraz jej jednostki organizacyjne będą zobligowane realizować założenia GSRPS we współpracy z innymi podmiotami publicznymi, przedsiębiorcami, szeroko rozumianym sektorem ekonomii społecznej oraz z mieszkańcami –

na zasadach partnerstwa.

Część operacyjną *Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Morąg na lata 2019-2024* usystematyzowano w formie priorytetów. Każdy z nich dotyczy innego obszaru rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane. Dlatego też należy je rozpatrywać łącznie jako elementy składowe strategicznej wizji zmian, zaś wdrożenie założeń jednego priorytetu będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych.

Priorytet I. Wspieranie aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców

Kierunek oczekiwanych zmian: Lokalny rynek pracy powinna charakteryzować wysoka dostępność dobrej jakości miejsc pracy za godziwe wynagrodzenie, a także liczne możliwości pozyskania środków na założenie indywidualnej działalności gospodarczej lub zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej, w szczególności dla osób *defaworyzowanych* na rynku pracy z uwagi na wiek, sprawowaną opiekę nad osobami zależnymi, niepełnosprawność lub chorobę psychiczną, a także młodzieży zaliczanej do kategorii NEET (nie pracują, nie kształcą się i nie szkolą). Natomiast ludność w wieku produkcyjnym powinna posiadać dobre wykształcenie i kwalifikacje zawodowe (adekwatne do potrzeb rynku), cechować się kreatywnością i przedsiębiorczością, a także wysoką motywacją do pracy i samodoskonalenia.

Cel strategiczny 1. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Cele szczegółowe:

- 1.1. Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej mieszkańców
- 1.2. Poprawa kompetencji i kwalifikacji zawodowych
- 1.3. Wzrost potencjału lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy
- 1.4. Wzrost znaczenia ekonomii społecznej w dziedzinie aktywizacji zawodowej osób zagrożonych marginalizacją

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Realizacja kompleksowych programów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, obejmujących:
 - ✚ wsparcie przez doradców zawodowych, pośredników pracy, psychologów, coachów i innych specjalistów w zakresie wyboru i planowania ścieżki zawodowej, technik aktywnego poszukiwania pracy, pomocy w nawiązaniu kontaktu z potencjalnym pracodawcą itp.;
 - ✚ szkolenia i kursy zawodowe (włącznie z praktyczną nauką języków obcych) oraz formy przygotowania zawodowego dorosłych skierowane do osób o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach, uwzględniające potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy;
 - ✚ możliwość uzupełnienia lub podniesienia poziomu wykształcenia formalnego;
 - ✚ staże, praktyki oraz subsydiowane formy zatrudnienia u lokalnych pracodawców zwłaszcza dla osób nie posiadających doświadczenia zawodowego;
 - ✚ wsparcie finansowe (dotacje, pożyczki, poręczenia) połączone z usługami

szkoleniowo-doradczymi dla osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej albo spółdzielni socjalnej.

- 1) Zwiększanie dostępności zatrudnienia socjalnego dla osób wykluczonych społecznie (w szczególności osób niepełnosprawnych, chorujących psychicznie, uzależnionych od substancji psychoaktywnych, opuszczających zakłady karne), realizowanego w formie zajęć reintegracji społeczno-zawodowej w klubie/centrum integracji społecznej albo w formie zatrudnienia wspieranego.
- 2) Zwiększanie dostępności zatrudnienia chronionego dla osób z niepełnosprawnością poprzez:
 - tworzenie nowych miejsc pracy w zakładach pracy chronionej;
 - utworzenie i funkcjonowanie zakładu aktywności zawodowej.
- 3) Realizacja akcji informacyjno-promocyjnych na temat ekonomii społecznej realizowanych w różnych formach np. zajęć szkolnych, dystrybucji materiałów edukacyjnych, organizacji spotkań, seminariów i targów produktów PES, emisji artykułów oraz audycji w lokalnych mediach.
- 4) Promocja równościowego podejścia do kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w tym działań zmierzających do przełamywania stereotypów dotyczących płci, a także elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy jako elementu ułatwiającego godzenie obowiązków zawodowych z pełnieniem ról rodzinnych.
- 5) Wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia w żłobkach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, ułatwiających rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy po okresie opieki nad dziećmi.
- 6) Inicjowanie i wdrażanie rozwiązań służących poprawie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej mieszkańców gminy poprzez zwiększanie dostępności publicznego transportu zbiorowego.
- 7) Przygotowanie propozycji wspierania przez gminę rozwoju i promocji przedsiębiorczości w powiązaniu z tworzeniem nowych miejsc pracy, m.in. poprzez pakiety zachęt inwestycyjnych i ulg podatkowych, a także preferencje w wyborze usługodawców (zgodnie z PZP) oferujących zatrudnienie dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 8) Tworzenie sieci współpracy oraz partnerstw lokalnych pomiędzy jednostkami pomocy i integracji społecznej (zwłaszcza MGOPS), instytucjami rynku pracy (PUP, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe i inne), przedsiębiorcami oraz podmiotami ekonomii społecznej w celu lepszej wymiany informacji o problemach i potrzebach rynku pracy, a także poszukiwania skutecznych metod przezwycięzania barier aktywności zawodowej występujących w gminie.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, Starostwo Powiatowe, PUP, szkoły ponadgimnazjalne, OHP, instytucje szkoleniowe, agencje zatrudnienia, organizacje branżowe przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, LGD, PES.

Priorytet II. Zapobieganie ubóstwu, problemom mieszkaniowym i bezdomności

Kierunek oczekiwanych zmian: Odpowiednie zaplecze materialne oraz warunki mieszkaniowe stanowią podstawę aktywności w innych sferach życia, dlatego też mieszkańcy gminy powinni posiadać odpowiednie kompetencje sprzyjające postawom samodzielności oraz zaradności życiowej. Kluczowe znaczenie będzie mieć zasób podstawowej wiedzy prawno-ekonomicznej, która pozwoli mieszkańcom lepiej dbać o sprawy materialne i mieszkaniowe, efektywniej gospodarować budżetem domowym, a także egzekwować przysługujące im uprawnienia konsumenckie. Edukacji społecznej powinny towarzyszyć działania prewencyjne przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością, realizowane w powiązaniu z programami aktywizacji zawodowej (opisanymi w pierwszym priorytecie GSRPS). Natomiast wsparcie finansowe oraz rzeczowe powinno być adresowane do najuboższych rodzin, w szczególności wielodzietnych i niepełnych, a także osób niezaradnych życiowo z powodu niepełnosprawności fizycznej i/lub intelektualnej.

Cel strategiczny 2. Poprawa warunków socjalno-bytowych gospodarstw domowych Cele szczegółowe:

- 2.1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie ekonomii
- 2.2. Zapewnienie dostępu do podstawowych dóbr i zasobów
- 2.3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa materialnego

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców realizowana w formie spotkań, warsztatów, akcji informacyjno-promocyjnych w szerokim zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, zawierania umów kupna-sprzedaży, praw konsumenckich, zakładania lokat oszczędnościowych, zaciągania pożyczek i kredytów.
- 2) Wspieranie mieszkańców gminy przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, a także nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.
- 3) Organizowanie zbiorów żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 4) Pomoc dla osób i rodzin doświadczających trudności finansowych związanych z zobowiązaniami bieżącymi lub z przeszłości (spłacanie zaległości i długów).
- 5) Realizacja programów w zakresie prewencji przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością poprzez zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy o nowe mieszkania komunalne oraz lokale socjalne, a także wspieranie rozwoju różnych form budownictwa społecznego.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, placówki oświatowe, MBP, banki i instytucje finansowe, powiatowy rzecznik konsumentów, przedsiębiorcy, PES, jednostki pomocnicze gminy.

Priorytet III. Wspomaganie rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji

Kierunek oczekiwanych zmian: Rodzina jest podstawową, naturalną grupą społeczną, na której spoczywa główny trud związany z zapewnieniem odpowiednich warunków materialnych do życia oraz opieki i wychowania. Dlatego też w rodzinach zamieszkujących gminę Ślesin powinny mieć miejsce prawidłowe zachowania i relacje, wspólne rozmowy, wzajemny szacunek i troska. Rodzice/opiekunowie prawni powinni posiadać niezbędne kompetencje rodzicielskie, a także odznaczać się wysoką odpowiedzialnością za wychowanie i edukację swoich dzieci. Obowiązki te nie powinny być przenoszone na barki jednostek pomocy społecznej czy placówek oświatowych, które mają za zadanie jedynie wspierać rodziców (opiekunów prawnych) w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a nie ich w tym procesie zastępować.

Cel strategiczny 3. Poprawa procesu opieki i wychowania w rodzinach

Cele szczegółowe:

- 3.1. Wzrost kompetencji rodziców oraz prawnych opiekunów w zakresie należytej opieki i wychowania dzieci
- 3.2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin doświadczających trudności
- 3.3. Zmniejszenie częstości występowania dysfunkcji w rodzinie, w tym przemocy i kryzysów

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Wczesna diagnoza środowisk rodzinnych pod kątem zagrożenia dysfunkcjami, obejmująca interdyscyplinarne procesy służące rozpoznaniu problemów oraz zaplanowaniu adekwatnych działań zaradczych.
- 2) Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zwłaszcza zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej, w postaci:
 - pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej;
 - pomocy rodzin wspierających i wolontariuszy;
 - organizacji grup samopomocowych.
- 3) Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego, psychologicznego i rodzinnego, w tym terapii rodzinnej, świadczonego osobom i rodzinom, które wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych lub znajdują się w sytuacji kryzysowej.
- 4) Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (koła zainteresowań, kluby, świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne).
- 5) Organizacja zajęć w ramach „Szkoły dla rodziców i wychowawców” oraz innych form edukacji dotyczących rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, konstruktywnego porozumiewania się z dziećmi, rozpoznawania, kontrolowania i wyrażania uczuć własnych oraz uczuć dzieci, umiejętnego stosowania nagród i kar itp.
- 6) Udział w przedsięwzięciach przyczyniających się do promocji prawidłowego funkcjonowania rodzin.
- 7) Podejmowanie działań na rzecz pedagogizacji rodziców oraz wzmocnienia współpracy gminnych placówek oświatowych z rodzicami dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół.

- 8) Upowszechnianie wiedzy na temat problemu przemocy w rodzinie i innych dysfunkcji, a także możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające problemów, m.in. poprzez uczestnictwo w ogólnopolskich/regionalnych kampaniach społecznych, organizację warsztatów i bezpośrednich spotkań mieszkańców ze specjalistami.
- 9) Regularne aktualizowanie bazy danych w Internecie o placówkach udzielających pomocy i wsparcia.
- 10) Współpraca MGOPS z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dot. organizacji pieczy zastępczej, działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej, a także kierowania sprawców przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych.
- 11) Organizacja lub udział w szkoleniach, warsztatach, kursach, studiach i wizytach studyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość nabywania i podnoszenia kompetencji zawodowych oraz poznawania dobrych praktyk w zakresie pracy z rodziną.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące : Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, PCPR, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, PPP, policja, sąd rodzinny i nieletnich, kuratorzy sądowi, PES

Priorytet IV. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży

Kierunek oczekiwanych zmian: Współczesny świat niesie szereg zagrożeń dla dzieci i młodzieży, które mogą powodować poważne negatywne skutki dla ich rozwoju i funkcjonowania w dorosłym życiu. Aby młodzi ludzie byli należycie przygotowani na te wyzwania, powinni zostać wyposażeni w zestaw kompetencji osobistych i społecznych (tworzących *inteligencję emocjonalną*), a także posiadać zainteresowania i hobby, które pozwolą im zaplanować ścieżkę edukacji lub kariery zawodowej. W tej sytuacji działania ukierunkowane na podnoszenie szans edukacyjnych młodych ludzi, ich rozwój i samorealizację, jak również przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, stają się jednym z priorytetów gminnej polityki społecznej.

Cel strategiczny 4. Lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do wyzwań dorosłości

Cele szczegółowe:

- 4.1. Zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
- 4.2. Wzmocnienie postaw prospołecznych oraz przedsiębiorczych wśród młodzieży
- 4.3. Spadek zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Organizacja miejsc w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej, umożliwiająca pełny dostęp dla dzieci w wieku 3-5 lat, połączona z akcją upowszechniającą wśród rodziców pozytywny wpływ edukacji przedszkolnej na rozwój dzieci.
- 2) Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w różnych formach (np. warsztatów, kółek, konkursów, turniejów sportowych, wycieczek i obozów edukacyjnych) doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci

- i młodzieży w powiązaniu z nabywaniem umiejętności osobistych i interpersonalnych.
- 3) Przygotowywanie młodzieży do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i gospodarczym poprzez umożliwienie nabywania praktycznych umiejętności oraz kształtowania postaw prospołecznych i przedsiębiorczych, w szczególności w zakresie zakładania i prowadzenia firmy społecznej.
 - 4) Organizacja doradztwa zawodowego oraz szkoleń wspierających nabywanie przez młodzież gimnazjalną podstawowej wiedzy o rynku pracy oraz podejmowanie wyborów dotyczących dalszej ścieżki kształcenia oraz przyszłej pracy.
 - 5) Wdrażanie programów rozwojowych gminnych placówek oświatowych w zakresie podnoszenia jakości kształcenia oraz wzmacniania aspiracji edukacyjnych uczniów, w szczególności poprzez modernizację bazy dydaktycznej, upowszechnianie aktywizujących metod pracy oraz wykorzystania ICT w procesie kształcenia, a także wprowadzanie wspierającego modelu oceniania.
 - 6) Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw aktywnych oraz możliwości zdobywania cennych doświadczeń dzięki zaangażowaniu w wolontariat oraz inicjatywy na rzecz środowiska lokalnego, a także udziałowi w wymianie międzynarodowej.
 - 7) Zapewnienie pomocy stypendialnej dla uczniów zdolnych oraz młodzieży dotychczas marginalizowanej (na przykład z powodu biedy, dysfunkcji, niepełnosprawności), w celu umożliwienia jej kontynuacji nauki na poziomie średnim i wyższym.
 - 8) Realizacja programów profilaktycznych w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i innych zagrożeń (np. cyberprzemoc, wczesna inicjacja seksualna), kierowanych do uczniów, ich rodziców i nauczycieli.
 - 9) Podjęcie działań w kierunku utworzenia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, a także zwiększenia dostępności pielęgniarek szkolnych oraz opieki stomatologicznej.
 - 10) Zapewnienie pomocy psychologicznej oraz terapeutycznej dla dzieci i młodzieży doświadczającej poważnych problemów w środowisku rodzinnym, w szczególności wykazującej zachowania aspołeczne lub autodestrukcyjne.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, GKRPA, PPP, placówki oświatowe, MGOK, MBP, policja, PES

Priorytet V. Kreowanie warunków dla aktywności i rozwoju seniorów

Kierunek oczekiwanych zmian: Starość i starzenie się powinny być pozytywnym okresem życia, w którym pomimo dość częstego spadku sprawności organizmu i samodzielności w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, można nadal korzystać z uprawnień oraz aktywności przysługujących wszystkim mieszkańcom. Dlatego też aktywna, świadoma i rozwojowa starość jako realna perspektywa dla seniorów oraz kierunek działania dla instytucji polityki społecznej oznacza potrzebę kreowania wysokiej jakości i dostępności opieki medycznej, pomocy w sprawach socjalno-bytowych oraz zapewnieniu należytej higieny i pielęgnacji, jak również szerokiej oferty zajęć aktywizujących w sferze zdrowotnej, edukacyjnej, społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej. Albowiem zagospodarowanie zasobów, jakimi dysponują osoby starsze (np. wiedza, doświadczenie życiowe, czas wolny), leży

w interesie ogółu społeczeństwa.

Cel strategiczny 5. Poprawa standardów życia osób starszych

Cele szczegółowe:

5.1. Poprawa stanu zdrowia osób starszych

5.2. Wzrost dostępności różnych form opieki i wsparcia

5.3. Zwiększenie możliwości aktywizacji środowisk seniorów, zwłaszcza na wsi

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Organizacja usług opiekuńczych w celu jak najdłuższego utrzymania osób starszych o ograniczonej sprawności w środowisku zamieszkania.
- 2) Zapewnienie dostępu do opieki instytucjonalnej w formie pobytu w dziennym ośrodku wsparcia, udzielającym pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulującym intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność osób starszych (lub w innej zbliżonej formie, np. klubie seniora).
- 3) Pomoc finansowa i rzeczowa, w tym żywnościowa, na rzecz osób starszych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej z powodu ubóstwa lub niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb własnym staraniem.
- 4) Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych, a także zaangażowanie seniorów w inicjatywy wolontarystyczne, zwłaszcza służące integracji międzypokoleniowej.
- 5) Upowszechnianie wśród osób starszych zdrowego stylu życia, kultury fizycznej oraz odpowiednich nawyków żywieniowych (dieta uwzględniająca specyficzne potrzeby seniorów).
- 6) Podjęcie działań ukierunkowanych na zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów – geriatry i onkologa.
- 7) Organizacja akcji i imprez służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych wśród społeczeństwa, w szczególności poprzez promowanie pozytywnych przykładów aktywności seniorów w środowisku lokalnym.
- 8) Realizacja różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej osób starszych, w tym m.in.:
 - kursy i szkolenia umożliwiające nabywanie kompetencji z zakresu obsługi komputera, Internetu i nowinek technologicznych;
 - spotkania i pogadanki dotyczące zagrożeń dla bezpieczeństwa fizycznego i materialnego, przeciwdziałające próbom wyłudzenia pieniędzy, radzeniu sobie z przejawami agresji itp.;
 - zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania uczestników;
 - wyjazdy kulturalne, wycieczki oraz wizyty studyjne.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy MGOPS, GKRPA, MGOK, MBP, placówki oświatowe, policja

Priorytet VI. Zmniejszanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz chorujących

Kierunek oczekiwanych zmian: Osoby z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną oraz długotrwale lub ciężko chorujące, w tym zwłaszcza psychicznie, powinny być równoprawnymi uczestnikami życia społecznego. Dlatego też istotne znaczenie ma ciągłe rozwijanie oferty pomocy i wsparcia dla tych osób i ich rodzin, realizowanej w miejscu zamieszkania oraz w wyspecjalizowanych placówkach. Ponadto duży nacisk powinien zostać położony na działania informacyjno-edukacyjne sprzyjające postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałające dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 6. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością oraz osób przewlekle i ciężko chorujących

Cele szczegółowe:

- 6.1. Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej i rehabilitacji
- 6.2. Likwidacja barier w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych
- 6.2. Wzrost uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i przewlekle chorujących w życiu społecznym

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Wsparcie działania placówek rehabilitacyjnych, punktów zaopatrzenia i wypożyczania sprzętu ułatwiającego funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością.
- 2) Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych (ulice, skwery, sklepy itp.).
- 3) Utworzenie mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 4) Upowszechnianie informacji o uprawnieniach oraz dostępnych programach i formach pomocy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
- 5) Realizacja działań mających na celu integrację osób niepełnosprawnych, ich opiekunów i rodzin ze środowiskiem lokalnym poprzez organizację i dofinansowanie wydarzeń o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym.
- 6) Przygotowanie i realizacja programów informacyjno-edukacyjnych na temat zdrowia psychicznego – kształtujących odpowiednie zachowania i styl życia, sprzyjających postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, WTZ, ŚDS, PES (mające w celach statutowych wspieranie osób niepełnosprawnych i chorujących psychicznie)

Priorytet VII. Wsparcie mieszkańców w wychodzeniu z uzależnienia

Kierunek oczekiwanych zmian: Używanie substancji psychoaktywnych jest jednym z najważniejszych czynników ryzyka dla zdrowia ludności. Problemy alkoholowe i narkotykowe wiążą się z bardzo poważnymi zaburzeniami psychosomatycznymi u osób nadużywających tych substancji, a także dezorganizacją życia rodzinnego, środowiska pracy

oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego. Podobnie działają uzależnienia behawioralne – np. od hazardu, komputera, Internetu, zakupów, które mogą powodować poważne problemy w różnych sferach życia. W tym kontekście profilaktyka uzależnień oraz zmniejszanie ich negatywnych następstw powinny, w okresie wdrażania GSRPS, znajdować się w sferze szczególnego zainteresowania służb społecznych i wyspecjalizowanych w tym zakresie podmiotów.

Cel strategiczny 7. Zmniejszenie skali problemu uzależnień w gminie

Cele szczegółowe:

7.1. Poszerzenie oraz uelastycznienie oferty wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych

7.2. Zwiększenie świadomości społecznej na temat szkodliwości nadużywania substancji uzależniających oraz uzależnień behawioralnych

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Organizacja lub udział w ogólnokrajowych/regionalnych kampaniach społecznych na temat problemu nadużywania substancji psychoaktywnych oraz innych form uzależnień, adresowanych do wybranych grup (np. kobiety w ciąży) oraz do ogółu społeczeństwa.
- 2) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem mediów, materiałów drukowanych oraz bezpośrednich spotkań mieszkańców ze specjalistami na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny .
- 3) Kontynuowanie działania grup AA i AL-ANON, a także utworzenie grup wsparcia oraz terapii dla Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA) oraz Dorosłych Dzieci z rodzin Dysfunkcyjnych (DDD).
- 4) Poszerzenie zakresu oferty pomocowej dostępnej w ramach Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia o terapię uzależnień dla młodzieży oraz terapię uzależnień behawioralnych.
- 5) Podjęcie inicjatywy utworzenia punktu umożliwiającego detoksykację osób uzależnionych od alkoholu na terenie gminy.
- 6) Wzmocnienie działań służb patrolowych policji, oraz kontroli prowadzonych przez GKRPA mających na celu zminimalizowanie liczby przypadków spożywania alkoholu w miejscach publicznych, sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim oraz nietrzeźwym, a także likwidację nielegalnych punktów sprzedaży alkoholu, narkotyków i *dopalaczy*.
- 7) Wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi zajmujących się na co dzień problematyką uzależnień a służbą zdrowia (zwłaszcza lekarze POZ) w zakresie wczesnej diagnostyki oraz z parafiami Kościoła Rzymskokatolickiego i innych wyznań w kwestii zaangażowania w problemy rodzin.

Okres realizacji działań: 2019-2024 (działania ciągłe)

Podmioty realizujące: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, GKRPA, policja, PES

Priorytet VIII. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych

Kierunek oczekiwanych zmian: Podstawą funkcjonowania całej wspólnoty samorządowej oraz poszczególnych sołectw i osiedli powinny być poczucie tożsamości i przynależności oraz zrodzone na jego podłożu zaangażowanie obywateli w sprawy lokalne. Należy zatem rozwijać kapitał społeczny stanowiący potencjał norm, wartości i zachowań będących podstawą relacji społecznych opartych na zaufaniu i współpracy, kreatywności oraz umiejętności uczenia się od innych. Dzięki takiemu podejściu będzie możliwe lepsze wykorzystanie szans i możliwości, jakie daje przynależność kraju do Unii Europejskiej oraz *społeczeństwa globalnego* – zgodnie z hasłem: „Myśl globalnie, działaj lokalnie”.

Cel strategiczny 8. Zwiększenie aktywności i poczucia integracji w społecznościach lokalnych

Cele szczegółowe:

- 8.1. Wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne
- 8.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej
- 8.3. Wzbogacenie oferty usług i aktywności w środowiskach lokalnych

Działania służące realizacji celów priorytetu:

- 1) Rozwój i modernizacja obiektów służących aktywności społecznej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej ludności, w szczególności poprzez doposażenie świetlic wiejskich.
- 2) Rozbudowa infrastruktury sieciowej w celu ułatwiania dostępu mieszkańcom do Internetu szerokopasmowego, realizowana w powiązaniu z rozwojem e-usług publicznych oraz wspieraniem tzw. kompetencji cyfrowych.
- 3) Podjęcie działań w kierunku uruchomienia na terenie gminy wielofunkcyjnych świetlic oferujących atrakcyjny program zajęć dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów.
- 4) Realizacja programów aktywności lokalnej i innych instrumentów służących integracji oraz organizowaniu społeczności lokalnej, uwzględniających środowiskową pracę socjalną oraz animację lokalną.
- 5) Kontynuacja organizacji na terenie jednostek pomocniczych miasta i gminy (osiedla, sołectwa) uroczystości i imprez kultywujących lokalne tradycje oraz zwyczaje z okazji świąt narodowych, religijnych, ważnych rocznic i innych okazji, w sposób uwzględniający zaangażowanie młodzieży, dorosłych oraz osób starszych w planowanie i realizację tych wydarzeń.
- 6) Prowadzenie edukacji ekologicznej mającej na celu podniesienie poziomu świadomości w zakresie ochrony środowiska oraz kształtowanie postaw dbania o przyrodę przez mieszkańców gminy.
- 7) Organizacja we współpracy z policją, strażą pożarną i innymi podmiotami, akcji podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz konsekwencji wynikających z łamania przepisów prawa.
- 8) Promocja wśród mieszkańców zdrowej żywności i diety, dbałości o higienę i kulturę fizyczną, a także zachęcanie do udziału w okresowych badaniach profilaktycznych mających na celu wczesne wykrywanie różnych schorzeń, w szczególności tzw. chorób cywilizacyjnych (np. cukrzyca, alergie, nowotwory).
- 9) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami (spotkania otwarte, debaty, warsztaty obywatelskie, badania ankietowe) przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności, w sposób stwarzający warunki do

powszechnego w nich uczestnictwa osób fizycznych i organizacji obywatelskich.

10) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji obywatelskiej, w szczególności poprzez:

- + wsparcie merytoryczne lokalnych liderów;
- + edukowanie mieszkańców na temat przysługujących im uprawnień w zakresie współdecydowania o sprawach lokalnych;
- + wsparcie rzeczowe, organizacyjne i finansowe zadań użyteczności publicznej realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Okres realizacji 2019-2024 (działania ciągłe)

działań: Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, placówki oświatowe, MGOK,

Podmioty realizujące: MBP, jednostki pomocnicze gminy, policja, straż pożarna, PES

Zakłada się, iż wyżej wymienione kierunki działań będą realizowane w pełnym horyzoncie czasowym strategii (2019-2024), dlatego też odstąpiono od opracowania odrębnego, szczegółowego harmonogramu. Jednakże w zależności od zdiagnozowanych potrzeb oraz możliwości organizacyjnych i finansowych, w kolejnych latach mogą nie być wdrażane wszystkie zadania strategiczne. Ponadto przewiduje się możliwość rozszerzenia zakresu działań, jeżeli pojawią się nowe potrzeby oraz koncepcje rozwiązywania problemów społecznych nie uwzględnione w momencie tworzenia GSRPS.

7. Zarządzanie realizacją strategii

7.1. Podstawowe założenia organizacyjne

Zarządzanie oznacza zestaw logicznie ze sobą powiązanych czynności służących osiągnięciu określonego celu za pomocą dostępnych zasobów (ludzkich, rzeczowych, finansowych, informacyjnych). Klasyczne ujęcie tematu wskazuje następującą sekwencję postępowania w zarządzaniu:

Specyfika zarządzania realizacją strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z charakteru tego dokumentu oraz regulacji prawnych określających ramy jego wdrażania. Opracowanie i realizacja GSRPS jest zadaniem obowiązkowym gminy, co wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Ponadto art. 110 ustawy desygnuje ośrodek pomocy społecznej jako podmiot koordynujący realizację strategii.

Odnosząc się do powyższej sekwencji pięciu czynności, kluczową rolę w planowaniu oraz podejmowaniu decyzji strategicznych będą odgrywały władze samorządu – Burmistrz oraz Rada Miejska Gminy Ślesin. Natomiast działania praktyczne będą domeną jednostek organizacyjnych i pomocniczych, tzn. urzędu miejskiego, MGOPS, GKRPA, ZI, gminnych placówek oświatowych, instytucji kultury, rad osiedli i sołectw. Jednakże strategiczna wizja zmian nie będzie możliwa w pełni do osiągnięcia bez współpracy z władzami powiatu konińskiego i województwa wielkopolskiego, administracją rządową, zewnętrznymi

instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy, służbą zdrowia, policją, strażą pożarną, podmiotami ekonomii społecznej, przedsiębiorcami, a także – a może przede wszystkim – z mieszkańcami gminy.

Skuteczne i efektywne działanie oraz współdziałanie wyżej wymienionych podmiotów wydaje się warunkiem niezbędnym do osiągnięcia sukcesu w realizacji celów długoterminowych strategii. Jednakże zapisy dokumentu są w różnym stopniu wiążące dla poszczególnych instytucji i organizacji. Z tego właśnie wynika znacząca trudność dla władz gminy w zakresie motywowania oraz kontrolowania działalności podmiotów niezależnych organizacyjnie.

7.2. Zadania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie koordynacji strategii

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślesinie jako instytucjonalny koordynator gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych będzie realizował zadania mieszczące się w pięciu kluczowych obszarach:

- ✚ operacyjnym (ustalanie z interesariuszami bieżących potrzeb, podziału zadań i odpowiedzialności, a także uszczegóławianie zapisów strategii w postaci rocznych lub kilkuletnich programów wynikających z innych ustaw);
- ✚ informacyjno-konsultacyjnym (przekazywanie władzom gminy, lokalnym partnerom i instytucjom współpracującym oraz mieszkańcom informacji na temat stanu wdrożenia poszczególnych priorytetów, a także pozyskiwanie informacji zwrotnej w tym zakresie);
- ✚ monitoringowym (regularna weryfikacja poziomu osiągnięcia celów i rezultatów oraz zakresu zrealizowanych działań);
- ✚ ewaluacyjnym (dokonywanie oceny jakościowej postępów we wdrażaniu GSRPS oraz osiągniętych efektów);
- ✚ wnioskodawczym (przedkładanie władzom gminy oraz lokalnym partnerom stosownych wniosków oraz rekomendacji dotyczących decyzji korygujących wdrażanie GSRPS oraz dokonania aktualizacji dokumentu m.in. w kontekście zmieniających się zewnętrznych uwarunkowań prawnych).

7.3. Zasady współpracy przy wdrażaniu strategii

Postulowana w misji GSRPS współpraca lokalna na rzecz rozwiązywania problemów społecznych ma charakter otwartej sieci z elementami koordynacji. To znaczy, że podmioty uczestniczą w nim na elastycznych zasadach głównie w celu wymiany informacji, aczkolwiek określone są ogólne ramy i procedury współpracy, a także wyznaczony jest koordynator (MGOPS). Taka forma wdrażania strategii nie wyklucza wszakże zawierania odrębnych partnerstw o sformalizowanym charakterze, służących realizacji projektów lub rozwiązaniu konkretnego problemu.

Przedmiotem omawianej współpracy, oprócz zadań wynikających bezpośrednio z założeń strategii, a także innych zadań ustawowych instytucji publicznych (które wymuszają ich związki funkcjonalne), należy wziąć również pod uwagę wspólne działania służące poprawie jakości i efektywności lokalnej polityki społecznej. Cel ten może być osiąganym m.in. poprzez:

- wypracowywanie metodami partycypacyjnymi założeń do gminnych programów

w zakresie pomocy społecznej (np. program wspierania rodziny, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie), planów rozwoju lokalnego oraz odnowy miejscowości;

- upowszechnianie innowacyjnych metod pracy z „trudnym” klientem, np. terapii krótkoterminowej skoncentrowanej na rozwiązaniach, coachingu, mediacji;
- korzystanie z efektów projektów ogólnopolskich lub regionalnych, które wypracowały standardy pracy z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej.

Przestrzenią do tych działań mogą być ogólne spotkania podmiotów realizujących założenia strategii, jak również warsztaty, wspólne szkolenia, wizyty studyjne itp. organizowane w węższym gronie (udział podzespołów i grup roboczych).

7.4. Monitoring strategii

Monitoring to proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu strategicznego a ich faktycznym wykonaniem.

Monitoring skupia się na dwóch zasadniczych obszarach:

- rzeczowym (merytorycznym) – dotyczy postępu w realizacji zaplanowanych działań pod względem terminowości wykonania oraz osiągniętych efektów;
- finansowym – obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację poszczególnych działań/projektów, zwłaszcza pod kątem efektywności wydatków.

Monitoring jest podstawą dla sprawozdawczości (raportowania), zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań na potrzeby wewnętrzne oraz raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także nowelizacji (aktualizacji) przyjętych planów.

Monitoring będzie prowadzony w okresach rocznych – za każdy zakończony rok kalendarzowy.

Metody i narzędzia monitoringowe

Metody i narzędzia służące pozyskiwaniu danych do monitoringu strategii są uzależnione od rodzaju wskaźników będących przedmiotem weryfikacji. Wskaźniki oddziaływania obrazujące społeczno-gospodarczy kontekst wdrażania GSRPS opierają się głównie na statystyce publicznej prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny. Dane te są co prawda rozproszone, jednak ich dostępność za pośrednictwem Banku Danych Lokalnych GUS lub innych publikacji należy ocenić wysoko, zaś samo pobranie wymaga wykonania względnie prostych czynności technicznych przy użyciu komputera z dostępem do Internetu i standardowego oprogramowania.

Większym wyzwaniem będzie natomiast pozyskiwanie danych do wskaźników realizacji działań. W tym celu konieczna będzie dwustronna komunikacja instytucjonalnego koordynatora strategii (MGOPS) z jednostkami organizacyjnymi gminy i powiatu, innymi

działającymi lokalnie instytucjami, a także podmiotami niepublicznymi – zwłaszcza tymi, które realizują zadania państwa w zakresie polityki społecznej przekazane im przez organy administracji rządowej lub samorządy.

Głównym źródłem informacji o stanie realizacji założonych celów i kierunków działań w oparciu o sformułowany katalog wskaźników będą raporty roczne z monitoringu strategii. Powinny one zawierać przynajmniej:

- opis uwarunkowań i przebieg procesu monitorowania strategii w danym roku;
- ocenę wpływu uwarunkowań zewnętrznych, np. zmian prawa, procesów ekonomicznych czy zjawisk społeczno-kulturowych, na aktualność założeń strategii;
- ogólną charakterystykę bieżącej sytuacji społeczno-ekonomicznej w gminie;
- prezentację priorytetów i celów strategii, zrealizowanych wskaźników wdrażania GSRPS, a także opis zrealizowanych działań pod względem jakościowym i ilościowym;
- wnioski i rekomendacje.

Dla podmiotów odpowiedzialnych za realizację określonych działań – według wymienionych celów strategicznych należy stworzyć narzędzie do monitorowania według następującego schematu:

Podmiot odpowiedzialny					
Obszar priorytetowy					
Cel operacyjny					
Działanie	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość	2019	2020
			Plan		

Z uwagi na zaplanowany szeroki i kompleksowy charakter monitoringu, a także faktyczne terminy udostępniania szeregu danych statystycznych, raporty z monitoringu powinny być opracowywane najpóźniej do końca czerwca za rok poprzedzający.

7.5. Ramy finansowe

Realizacja kierunków działań zaplanowanych w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Ślesin na lata 2019-2024* wymaga odpowiednich zasobów finansowych, bowiem każde przedsięwzięcie generuje określone koszty. Źródła finansowania GSRPS można zasadniczo podzielić na trzy grupy:

Środki krajowe	Środki unijne	Granty i środki prywatne
• Budżet gminy • Budżet powiatu • Budżet województwa • Budżet państwa (np. dotacje celowe ministerstw, NFZ, PFRON, Fundusz Pracy).	• Krajowe Programy Operacyjne • Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego	• Środki pochodzące z fundacji prywatnych • Mechanizm 1% • Darowizny • Zbiórki publiczne

Podstawowym źródłem finansowania strategii będzie budżet gminy Ślesin. Istotny zakres działań jest możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez Samorząd Powiatu Konińskiego (a także Samorząd Województwa Wielkopolskiego) – na podstawie zawieranych porozumień między JST. Duża część środków na lokalną politykę społeczną będzie ponadto pochodzić z budżetu państwa. Chodzi zarówno o transfery w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych, z których część trzeba będzie pozyskać startując w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe oraz programy ministerstw.

Druga grupa źródeł finansowania to przede wszystkim środki z Funduszy Europejskich. Dla założeń GSRPS szczególne znaczenie będą miały Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój oraz Regionalny Program Operacyjny, umożliwiające pozyskiwanie środków Europejskiego Funduszu Społecznego na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

W trzeciej grupie źródeł finansowania mieszczą się natomiast środki prywatne pochodzące z fundacji, pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa jest dostępna przede wszystkim organizacjom obywatelskim, dlatego też nieodzowna będzie współpraca gminy z III sektorem – w formie wzajemnego informowania o planowanych i realizowanych działaniach, a także przy okazji projektów partnerskich.

Niektóre spośród wymienionych źródeł finansowania umożliwiają zarówno pozyskiwanie wsparcia na realizację inwestycji „miękkich”, czyli projektów służących rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego, jak i inwestycji „twardych” – w budowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej, ochrony środowiska oraz infrastruktury społecznej. Obie te ścieżki powinny być wdrażane komplementarnie jako współzależne kierunki działań na rzecz poprawy warunków i jakości życia w gminie.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych GSRPS nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe. Czynniki ograniczające planowanie finansowe w ramach strategii są: szeroki zakres tematyczny dokumentu, pięcioletni okres jego obowiązywania, konkursowy charakter większości programów pomocowych. Dodatkowo, dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość, w tym zewnętrzne uwarunkowania prawne i ekonomiczne, powodują, iż określanie w momencie tworzenia strategii wysokości środków potrzebnych do realizacji jej zadań (zarówno po stronie dochodów jak i wydatków) stanowi bardzo poważną trudność. Dlatego też adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu gminy (w tym planów finansowych jednostek) oraz opracowywania projektów uszczegóławiających założenia GSRPS.

Wykaz najważniejszych skrótów

DPS – Dom Pomocy Społecznej
GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
LGD – Lokalna Grupa Działania
MBP – Miejska Biblioteka Publiczna
MDK – Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury
MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
NK – Niebieska Karta
PES – podmioty ekonomii społecznej
PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
PZP - Prawo zamówień publicznych
SP – Szkoła Podstawowa
ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

